Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 19 МАРТ, 1987 ШУ. ★ № 34 (7380). ★ Мах 3 кеп.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управлененан чуйоагӀача шоллагӀча СМУ гӀишлонхоша городе Грозне хьалъеш я Нохч-ГӀалгӀай пачхьалкхен педагогически институтан лаьрхӀа 405 моттиг йолу общежити. Из лоархӀаме объект хьалъеча белгалъяьнна дика болх беш я В. М. Герасименко керте латтача каменщикийн бригада коллектив. Цхьаккха смена дӀаяхийтац цо шийн норма 130—140 процент кхоачаш ца еш. ХӀанз кхаь сменагӀа шоай къахьегам вӀаштӀехьа а баьккха, болх беш ба бригада гӀишлонхой.

СУРТА ТӀА: «хьалхарча мугӀаре аьрдехьара аьттехьа) А. Сатуева, С. Умарходжиева, шоллагӀча мугӀаре Х. Ачаев, Х. Шовхалов, С.-С. Яндарбиев.

И. ПЛИЕВА сурт.

18 АПРЕЛЕ—КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

1919 шера 12 апреле Москва - Сортировочни яхача депора машиниаькъахой шоай балха смена йистеньлча цехашка юхе а Ӏийна мах боацаш кхо паровоз тоаьбаьб. Иштта хьахилар вай мехка исторех дӀахадаргдоаца дакъа а хинна дӀаэтта болам, хӀаьта цунца бӀаргадайра В. И. Ленина «коммунизма бокъонца йолча юкъингa» зӀийрган. Цу почина эстафета хьаллийцай советски наьха керда, кердагӀдолча ноахалаша. 17 марта столица къахьегама коллективашка митингаш хилар, цига предложени елар 18 апреле В. И. Ленина 117 шу дизара хетадаь коммунистически субботник чакхдаккха аьнна. Цу дийнахьа геттара лакха къахьегама овсарле а йолаш болх бе, керттерча даькъе кхоьчча материальни энергетически ресурсашца бе аьнна тӀахьехан бир къахьегамхоша.

Вай республикерча кхаь промышленни предприятех хьалхарчарца госприемкагӀа болх бе дӀайолаеннача СССР 60 шу дизара цӀерагӀча Грозненски «Оргтехника» яхача производственни объединене цехашта юкъе эггара хьалхарчарца Ерригсоюзни коммунистически субботник укх шера 18 апреле дара йола москвичий инициатива хьаллаьцар йиьлагӀча ремонтно - механически цеха берригача болхлоша (цеха начальник Л. П. Кныш, партийни организаце секретарь М. А. Ильина). Селхан москвичий инициативана хетаяь болхлой митинг хилар цехе. Цига къамаьлаш даьча мастера Форов Николай Михайловича, болхлочо Лавровский Сергея, цеха экономиста Новичко Валентина Владимировнас шоай цеха болхлой, иштта объединенерча ерригача цехий, участкай, сменай, бригадий коллективаш тӀахьийхар баьчча сийна дола Ерригсоюзни коммунистически субботник хьинаре къахьегарца белгалдаккхара.

ХӀаьта ремонтно-механически цеха берригача болхлоша, инженерно-технически болхлоша чӀоагӀа къоабалбаь хьаллаьцар москвичий болам. Кхыча деношкарчул дуккха овсарлегӀа болх беш къахьегама цӀей белгалдаккха дош делар цар. Пачхьалкхен планал совгӀа кхоачашде лерхӀ цар эзараш сомий маьха балхаш. ЦехерчадуккагӀболча болхлоша лаьрхӀар сменни нормаш 130 процентал чухьнахьа йоацаш кхоачашъе.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУХАЛБЕ, АХАРХО!

ТЕШШАМЕ ДӀАДОЛАДАЬД

Лаьттан культураш делаеш ялх бригада я Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхозе. БӀаьстан балхаш дӀадоладаьд механизатораша. Хьалха дӀаювргйола доакъарей кхы тайпен культураш тӀахургйола кхо эзар гектар лаьтта махкаш а даьха кийчдаь Ӏадиллад цар.

Эггара хьалха 200 гектара тӀа дӀайийнай вӀашагъэяь горохи кени. Евкуров Лаханен Арчаков Султан-Гирен кулгалдеча бригадаша дӀае йолаяьй коартолаш. Цар дӀалоацаргда 150 гектар лаьтта.

БӀаьстан балхаш сихен агротехнически бокъонаша дӀамадеххарей чакхдаха таро йолаш ба болхлой. Дика кийчъяьй техника, дӀа меллюргйолча культураш лаьрхӀа Ӏалашдаьд лакхача кондицегӀа дола фу. вӀаштӀехьдаьхад цар хьинаре къахьегаргдола хьалаш.

Кхо эзар гектара тӀа ка бола ялат хьалкхеду совхоза механизатораша. Минеральни удобренеш а тайса цкъарчоа е еза подкормкаьй дерригача ялатийна. Механизаторашца дош деннад шера планагӀа дохка доагӀар 8300 тонн долаш пачхьалкхенна 10000 тонн ялат дӀадала.

Доши гӀулакхи цаӀ долаш хьабаьккхаб уж хӀанзалка. Толаме кхоачашдаьргда аьнна хет цар Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара юбилей йолча шера шоаш тӀайийца декхар.

С. СУРХОЕВ.

Гота арабаьннаб

«Джалка» яхача совхоза коллектива КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦӀе байракх яларо ахархой творчески хьинар айдир. ХӀаьта из иштта хилар коалуш да кхашкарча бӀаьстан балхашка.

— ДӀадахача кӀирагӀа оаха 200 гектар люцернен иззал гектар кенаца зяь горохи дӀайийнай, — дувц боахама керттерча агронома Абдулвахабова Ӏарбе. — Бокхха хьувкъам чуэцача эггара лоархӀамегӀдар — дика хьаьндаьча лаьтта лакха кондиционни ги дӀатессар да.

Дукха ха йоаццаш лоа дилларах бӀаьстан культураш дӀаювлга кӀезига-дукха тӀехдаьккхар. Цхьабакъда лаьтта ловсара додаше. Саидов Абос кулгалду хозрасчетни подрядни бригада ийс агрегат культураш дӀае йолаелар. Трактористаш Борщигов Алаша, Юсупов Вахас, Бачаев Гаке, Озимсв Хьамзата иштта кхьчар нормах дийнахьа 12 гектар дӀае езача цаӀ-ах норма йоакхх. Цар хӀанзале 60 гектар кени 100 гектар горохи дӀайийнай.

ХӀанзарча бӀаьстан балхий белгало лаьтта ялат дӀадера дика кийчдаь хилар; зяба макха а боакхх, культиваци а ю, из деш хӀара гектара тӀа 500—600 килограмм минеральни удобренеш а тоссаш. Из — лакха хьувкъам баккхара гарантех цаӀ.

— БӀаьстан культураш 3260 гектара тӀа дӀаювргъя оаха, — аьлар керттерча агронома. — Цу даькъе шекара свеклас 730 гектар лаьтта дӀалоацаргда.

Цу лаьтта бӀаь гектара тӀа юха оахача хана хӀара гектара 30 тонн ширдаьнна кхои 100 килограмм чоалхане минеральни удобренеши тайсай. Ерригача плантацена тукай хьисапе удобрени тессай.

М. МАГОМАДОВ.

КПСС ОБКОМЕ

13 марте хиннача КПСС обкома бюро аргӀанарча заседане бийцар парте Шелковски райкома КПСС ЦК дӀадехарашка хьежжа клубни учрежденеехи спортивни сооруженеехи пайда ийбара хьакъехьа беш бола болх. Белгалдаьккхад, цу лоархӀамерча гӀулакха юкъе дуккха кхоачамбоацараш хилар. Цар шоай болх вӀаштӀехьбоаккх практически гӀулакхашца айхха бувзам боацаш. Царех хӀанз а къахьегамхошта юкъе кхетама болх бара центраш хиннаяц, бахача наьха салоӀам вӀаштӀехьбоаккхачара ,творчески способносташа физически чӀоагӀале дегӀакхувлара даькъе цар лоархӀам лоха ба. Культурно-спортивни комплексаш бокъонца болх беш яц.

Аханега кхоачаш йолча клубни учрежденешка любительски объединенеш яц, тайп-тайпарча хьаштех йола клубаш воча хьал тӀа я. Уж пропаганда технически средствашца во Ӏалашъяьй, хӀаьта иштта цар бахача наха мах а боаккхаш гӀулакхаш диц.

Районе кхоачамболлаш бац Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара хетаяьча самодеятельни художественни творчества II Ерригсоюзни фестивала доазошка беш бола болх. 1986 шера цул хьалха дӀадахача шераца нийсдича кхозза кӀезигбеннаб цун доакъашхой.

Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органаша мела леладу клубни болхлой, спортах бола методисташ харжара, дӀа-са нийсбара, иштта царна кхетам балара гӀулакх. ЙоаггӀа терко яц цар квалификаци лакхъяра.

Районе кӀезига яц Л. Н. Толстоя, М. Ю. Лермонтова, декабристий цӀерашца ювзаенна моттигаш. Цхьабакъда кхетама болх беча царех боаггӀача тайпара пайда эцац. Старогладовская яхача станице Л. Толстоя музей хьаяра болх мела бу. Республика культура министерстваи, спорткомитетои, Госкинои районни организацешта практически методически новкъостал дац.

Парте Шелковски райкома теркам тӀаэзаб клубий, библиотекай, спортивни сооруженей балха тӀа долаш дола цӀенхашттара кхоачамбоацараш дӀадахара эффективни де дезараш дара, цу даькъе юххьанцарча партийни организацей лоархӀам лакхбе безаш хилара.

КПСС горкомашта, райкомашта, НГӀАССР культура Министерствана хьалхадаьккхад художественни самодеятельноста коллективаша районашта юкъе дӀа-хьа гӀулакхаш леладелга практике юкъедоаладе дезилга, къаьстта Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара кийчо еча хана а доаладеш.

КПСС обкома бюрос бийцар КПСС Ленински РК «Экономия» яха программа кхоачашъяра района къахьегамхой оарцагӀбахара хьакъехьа беш бола организаторски политически болх. Белгалдаьккхад, организационни, идейно-кхетам балара даькъе де доагӀар дарах района предприятеша 1986 шера дикка дукхагӀа электроэнерги, Ӏаьржа металл, иштта кхы хӀамаш кхоаь хилар.

Цунца цхьана парте райкома хӀанз а мегадац халкъа боахама болх хаьдда интенсификаце наькъ тӀа баккха, материальни, доагора-энергетически ресурсех йола комплексни программа йизза кхоачашъяра къахьегамхой оарцагӀбаха.

КПСС райкомо кхоачам болаш лостам телац юххьанцарча партийни организацей балха. Района дуккхача предприятешка кхомбара, хьурмат дара тӀехьа лоаттабу къовсам кӀезига пайда луш ба. Къаьстта из доагӀа производственни швейни объединене, «Металлист», «Красный молот» заводий, трамвайно - троллейбусни управлене, макаронни фабрика коллективашта.

КПСС райкома, юххьанцарча партийни организацеша къахьегамхой керда сакхетам хьакхоллача боаггӀача тайпара болх чакхбаккхац. «Экономия» яха программа кхоачашъеча гойтара агитацехи, моральнии материальнии стимулированиярахи эсала пайда эц, цу даькъе социалистически яхьа лоархӀам лохбаьб. Кхом баран хьурмат даран тӀехьа лоаттабеча къовсама мела влияни ю халкъа тӀахьожамхоша.

Парте обкома бюрос КПСС Ленински РК-гара хьадийхар, «Экономия» яха программа кхоачашъяра тӀаберзабаь болча организаторски массово-политически балха лоархӀам лакхбелга, цу болама дуккха нах юкъеозилга, кхом барах дола декхар кхоачашдар хӀара коллектива, хӀара къахьегамхочун сийлен гӀулакх а хинна дӀаоттаргдолаш вӀаштӀехьдоаккхилга. Теркам тӀаэзаб ресурсаш кхоеш йола техника, технологи, автоматизацеи механизацеи средстваш юкъейоалаяра, шоллагӀа ресурсаш, оборудовании материальни нормативел тӀех йола запасаши шерра юкъеозара тӀехьара тӀахьожам чӀоагӀбелга.

«Республике бахача наха гӀулакх дара сфера доакъой балха тӀа цӀенхаштта кхоачамбоацараш хилара» дешага хьежар бюро. Белгалдаьккхад, из болх воча хьал тӀа хилар. Масала, 1986 шера цул хьалха дӀадахача шераца нийсдича, республика предприятешка массане хоатта товараш арахецара боарам 10 процент лохбалийтаб. Ледара шеръю цар ассортимент, хӀаьта изделей дикал лохача боараме я. Торговле предприятеша промышленноста йоаггӀаш йола воздействи яц. ЧӀоагӀа эсала дегӀаух фирменни тикай сеть, во вӀаштӀехьдаьккхад кондиционни йоаца материалаши производства отходаши йохкалга. Хеттача бесса юкъекхувлац торговле прогрессивни формаш, Ӏилманеи техниканеи карагӀдаьннараш.

Респотребсоюзеи НГӀАССР Госагропромеи потребительски кооперации дегӀакхувлача мелал гучаювлийт. Юрта бахача наха торгови гӀулакх делга эргадаьккха тоадац. Во вӀаштӀехьдаьккхад республика городашка, болхлой поселкашка, райцентрашка юртбоахама продукташ йохкилга.

КПСС обкома отделаша, парте горкомаша, райкомаша НГӀАССР Министрий Советаца, халкъа депутатий моттигерча Советашца цхьана бетта йолча хана доакъашкара гӀулакхий хьала анализ е еза, бахача наха торгови, бытовой гӀулакх делга овлангара тоадара, товараш арахецареи гӀулакх дареи заданеш кхоачашъечара тӀехьадисар меттаоттадара тӀадерзадаь хӀара предприяте хьакъехьа конкретни де дезараш белгалдаха деза.

«Халкъа депутатий моттигерча Советашка, халкъа судахой, районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш харжарах» бола соцам тӀайийцаб. Белгалдаьккхад, КПСС ЦК дӀадехарашка хьежжа, хургдола хоржамаш январски (1987 ш.) КПСС ЦК хьалхаяьха установкаш практически кхоачашъяра, хоржамий система демократизм кӀоаргъяра хьисапе, дӀадаха дезалга. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача шерра дӀахьош йола хоржамий кампани 1987 шера, иштта бӀарчача пятилетка планаш толаме кхоачашъяран социально-экономически дегӀакхувлилга сихдараи тӀехьарча къовсаме къахьегамхой политическии къахьегамеи хьинар айдеча боккха пайда балара тӀаерзаяь я.

Эксперимента порядкагӀа Шалински районе халкъа депутатий Советашка хоржамаш дукха мандатни хоржамий округашка гӀолла чакхдаха аьнна решени тӀайийцай.

КПСС горкомашта, райкомашта хьалхадаьккхад, избирательни практика демократизаце таронех биззагӀа пайда эцалга, хӀаьта цунца цхьана къаьстта теркам тӀаоза беза депутаталла харжара кандидаташ увттабара, бувцара процесс кердаяккхара, цу лоархӀамеча гӀулакха юкъера хаьдда дӀаяккха еза формализми парадности.

Парте обкома къаьнара здани Нохч-ГӀалгӀай АССР краеведчески музея дӀаялорах бола соцам тӀайийцаб.

КПСС обкома бюро заседане могаяьй 26 феврале «Грозненский рабочий» яхача газета тӀа кепатеха «Сай воӀах воӀ вергва» яха статья. Белгалдаьккхад, керда дин хьисапе йоаца советски оамалаш вахара юкъейоалаяра актуальни проблемаш цу тӀа нийса хьалхьоаяь хилар.

Парте горкомашта, райкомашта тӀадиллад цу балха хьалага хьожилга, дина а къаман а ширдаьнна гӀулакхаш дӀадоахача кердача советски обрядий лоархӀам лакхбелга. Горрайисполкомашта хьалхадаьккхад, загса органий материально-технически база чӀоагӀъеча доаггӀаш дола де дезараш тӀаэцилга, цу органашта дӀатӀадехка декхараш толаме кхоачашдара эша хьалаш хьаделга.

Массови информаце средстваша дикагӀйола советски обрядаш шерра хьахьокхара, хӀанзарча дезала-бытови отношенешкара цар моттиги, дин мораль, къаман ширдаьнна гӀулакхаш дӀадоахача цар лоархӀамн гучабаккхара Ӏалашо е еза.

ПАРТЕ КХАЙКАРАЛА ЖОП ЛУШ

Кхы а хьинарегӀа къахьегаргда

ЧӀоагӀа уйла тӀаяхийта дийшад тха фермерча болхлоша советски халкъага Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета даь Кхайкарал. Ӏалаьмате бокхха чулоацам болаш документ да из.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара дикача совгӀаташца наькъадахара тӀатеӀӀа къахьегаш ба тха ферма доярхаш, Ӏаьсий леладераш, скотникаш. Пятилетка шоллагӀча шерара пачхьалкхенна шура дӀаялара план из доккха цӀей дездеча деношка кхоачашъе уйла йолаш да тхо.

Иштта, дикка тӀехкхоачашъяьй оаха карарча шера шин бетта шура яккхареи йохкареи планаш. Из толам боаккхача къаьстта белгалбаьннаб доярхаш Сагова Марем, Шаулиева Хьава, Муцольгова Курбика, Газгиреева Тамара, Хамхоева ПаьтӀамат, кхыбараш, скотникаш Баркинхоев Аюп, Могушков Султан, Ӏаьсий леладераш Костоева Хьава, Газгиреева ШарнӀат, кхы болхлой.

Ши план кхоачшаъяь а ца Ӏеш, дӀадахача шера хӀара се хьожача Ӏаттагара 4850 килограмм шура яьккхар аз. Сийлахь-боккхача Октябра юбилей хьатӀакхоачаш пятилетка динъ шера планагӀа яккха йоагӀа шура яккхара сай низи хьинари ца кходеш къахьегаргдолаш я со. Иштта овсарле лакха йолаш балхаш де лерхӀаш ба ферме къахьегаш мел бола доярхаш а.

М. ТЕМИРХАНОВА,
«Назрановский» совхоза Наьсар - Кертерча ферма доярка.

яхье хьалхалаттарашца йолаш хьайоагӀа из, цахаддаш кхоачашъю пачхьалкхен планаш, социалистически декхараш. Къаьстта хьинаре болх беш я А. Галаева, Л. Ильсова, Р. Садаева, Ю. Тонкогубова, М. Гандалоева, П. Черникова кулгалду буровой бригадаш. Юкъера лаьрхӀача 16,7 процент тӀехкхоачашъяьй цар дӀабахача шин бетта планаш, 136 эзар сома маьха совгӀа цӀена пайда баьб, планах 80 эзар сом мара доацача.

Воккха толам баьккхаб С. Наседкина кулгалдеча буровой бригада къахьегамхоша, дукха ха йоаццаш лакхерча юре долча мехкдаьттагеи газагеи кхаьчаб уж.

Иштта да лаьттан ченаш тохкачар КПСС XXVII съезда решенешта лу жоп.

Ӏ. КАРТОЕВ,
Малгобекски УБР технологически отдела начальник.

ДикагӀдар хьаэцаш

Грозненски ремонтно-механически завода коллективо къоабал а даь, тӀайийцад советски халкъага КПСС Центральни Комитето даь Кхайкарал. Болхлоша дика кхетаю мохк эргабаьккха тоабара парте лаьца политически курс. Доккхий, принципиальни лоархӀам бола денош да укх шера январь бетта хиннача Центральни Комитета Пленуме дийцараш. Цо тӀахьех вай общества кӀоаргга реформаш яра, эггара дикагӀйола хӀанзара формаш майрра социализмана юкъеяхьара.

ХӀара дийнахьара къахьегам, мохк социально-экономически дегӀабоагӀилга сихдара наькъагӀа боккха хӀара гӀа дунен политике дукхагӀа лоархӀам болаш хилара тӀехьа болга болхлой классо биззача боараме кхетадеш, хьаллоацаш да. Тахан вай гӀулакхашца дӀахободаш ба Сийлахь - боккха Октябрь. Уж гӀулакхаш дикагӀа хилийта гӀерташ къахьег тха коллективо. Чакхбаьннача шин бетта планал 13 процент дукхагӀа арахийцай товарни продукци, заданел 12 процент тӀех я маьхала яьккхар. Иза кхоачашъяьй договорни поставкаш, лакхлуш, йоагӀа къахьегама овсарле а. Октябра 70 шу дизара сийна къахьегама вахте эттa лакха хьокхамаш доахаш ва са новкъост токарь М. Москуров, къахьегама овсарле лакха я коммуниста В. Годзевича.

ДӀахьалхашка ахара новкъарле еш мел долчунца машар боацаш къовсам лоаттабеш, дикагӀдар шерра юкъедоаладеш накъагӀоргда вай Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара!

У. БАГАШЕВ,
ГРЗМ токарь.

Аьннар кхоачашдергда

Дог тоха ца луш Ӏодеша йиш яц Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета советски халкъага даь кхайкарал. Цо къаьгга хьахьокх вай мехко кховзткъеи итт шера баьникъ, вайна карагӀдаьннараш, дӀахо де дезараш.

Бокхха чулоацам болаш да кхайкарал тӀара ер дешаш: «Тахан вай гӀулакхашца дӀахо бодаш ба Сийлахь-боккха Октябрь. Мехка даржаш латт эргалонаш елга, шийн чулоацамга диллача хӀама хьакхоллара бола революционни болх. Цо де лерхӀар — социалистически общества прогресс сихъелга».

Цу хьакъехьа дувцаш массехк дош ала ловра сона айса болх беча Малгобекски бурув деттара балхий управленех лаьца. Укх тӀеххьарча шерашка районерча промышленни предприятешта юкъе йоаржаяьча социалистически

Лепаш ба Октябра ала

КПСС XXVII съездо кхы а чӀоагӀагӀа сийрдабаьккхаб Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце ала. ДӀахо йодаш я революци. ХӀанз хӀаране декхар да шийн балха моттиге хьинарегӀа, цӀенагӀа къахьега. Вай вахарца товш доацачунца лира къовсам лоаттабар. Вай общества кӀоаргга демократизаци еш дӀайолаенна эргалонаш йизза хьаллацар. Парте тӀахьехама со раьза ва яхаш, корта а лестабеш, бакъда, хьадеш хӀама а доацаш вагӀа йиш йолаш ха яц таханараяр. Бюрократех, лодырех, карьеристех, кхаш ийдерех, базархоех фу хургда-хьогӀ, деррига мишта чакхдаргда-хьогӀ яхаш, хьадеш хӀама а доацаш багӀараш та тохаш дола герз да тахан хӀаравар визза Даьхен воӀ, парте гӀонча хинна дӀаоттар.

Ӏалаьмате цӀенъенна лепаш я Сийлахь - боккхача Октябра идеалаш, сийлахьвоккхача баьччана — Владимир Ильич Ленина дагадаьллар. Дизза из кхоачашде, мехка дӀадоладенна дола дика мел дар хьаллаца, кхоачамбоацараш вай вахара юкъера дӀадаха, Даьхен визза вола патриот, интернационалист хила тӀахьех парте цу шийн Кхайкаралца.

А. МАЗАЕВ,
Нохч - ГӀалгӀай АССР культура министерства Ӏилма-методически центра директор.

ВЕТЕРАНИЙ КОНФЕРЕНЦИ

Самардийнахьа, 17-ча марте, КПСС обкома политически просвещене ЦӀагӀа хилар Нохч-ГӀалгӀайчен тӀема, къахьегама ветераний учредительни конференци. Из хьа а йийллар, «ТӀема, къахьегама ветераний Нохч-ГӀалгӀай республикански организаце декхарех» яха доклад а йир КПСС обкома шоллагӀча секретара Д. Г. Завгаева.

Конференце къамаьлаш дир персональни пенсионера, Грозненски мехкдаьтта института доцента В. И. Филькина, № 2 йолча Назранерча юкъерча школа хьехархочо, Назрановски района тӀемеи къахьегамеи ветераний совета председатела С. Л. Плиева, Грозненски городской тӀемеи къахьегамеи ветераний совета председатела, «Промгеофизика» СКТБ инженера С. С. Сидельникова, персональни пенсионера, тӀемеи къахьегамеи Ерригсоюзни Совета члена, Социалистически Къахьегама Турпалхочо В. Г. Табацковас, персональни пенсионера, граждански тӀема доакъашхочо Б. И. Магомаева, ВЛКСМ Нохч - ГӀалгӀай обкома шоллагӀча секретара Л. Мигуновас, Гудермесски района «Восточный» совхоза директора заместитела, Советски Союза Турпалхочо Х. Ч. Дачиева, НГӀАССР военкома В. И. Кузнецова, республика социальни обеспечене министра П. Д. Лопатина, персональни пенсионера, Урус-Мартановски района тӀемеи къахьегамеи ветераний совета председатела заместитела Г. Ф. Ткачева, тӀема ветерана А. Д. Имадаева, Нохч-ГӀалгӀай облсовпрофа председатела Г. Г. Олейникова.

Конференце хержар тӀемеи къахьегамеи ветераний республикански Совети цун ревизионни комиссии.

Республикански совета председателалла хержар В. И. Филькин, председатела заместителалла — М. А. Мамаев, секретаралла — М. Г. Василенко.

Ревизионни комиссе председателалла хержар Т. А. Тебоев.

СУРТА ТӀА: учредительни конференце доакъашхой, Грозненски района ветеранаш: Х. П. Борзукаев, Н. А. Иноземцев, И. С. Салихов, Р. Р. Томилин, Д. Э. Экаев.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА № 107 ЙОЛЧА БАРСУКИНСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГЕ ГӀОЛЛЕИ, НАУРСКИ РАЙОНА № 122 ЙОЛЧА НИКОЛАЕВСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГЕ ГӀОЛЛЕИ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ДЕПУТАТАШ ХОРЖАЛГА ОТТАДАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума **соцам бу:**

«Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах» долча Нохч-ГӀалгӀай АССР Закона 57-ча статьяга хьежжа 1987 шера 19 апреле, кӀирандийнахьа Назрановски района № 107 йолча Барсукински хоржамий округе гӀоллеи Наурски района № 122 йолча Николаевски хоржамий округе гӀоллеи Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совете депутаташ хоржалга оттадарах.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1987 шера, 17 марте.

нн. С. Ф. Афанасьевана, А. Ф. Аношинана Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Советски кепайоазоне дукхача шерашка беркате болх барахи, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Афанасьева Светлана Федоровнана — «Грозненский рабочий» яхача издательства газетни цеха наборщицана.

Аношина Анжелика Федоровнана — «Грозненский рабочий» яхача республикански газета корректора.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный,
1987 шера, 16 марте.

ПЯТИЛЕТКА ШИН ШЕРА ПЛАН — ОКТЯБРА 70 ШУ ДУЗАШ!

Социалистически яхьа оагIув

ЧIОАГIЪЕ ПОСТАВКАШ ЯРА ДИСЦИПЛИНА

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъаяхара Нохч-ГIалгIайчен производственни коллективашта юкъе тIа-тIа шерагIа яржаш латт социалистически яхь.

Республика индустре болхлоша декхараш тIанийцад Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача денга кхачалехьа планал совгIа 13 миллион сома маьха продукци маьхалъяккха, бIаь эзар тонн мехкдаьтта 30 миллион кубически метр газ яккха, 25 эзар тонн автобензини 40 эзар тонн дизельни доагори арахеца.

Паччахьалкхен дисциплина цIенхаштта нийса лелаяра парте дIадехараш кхоачаш а деш, промышленносте керттерча даькъе йоакхо еш дар да шера керте предприятешка боаггIача боарамагIа болх байталга, договорашкеи декхарашкеи хьежжа продукцена поставкаш яр ший ханнахьеи 100 процентн кхоачашъяйталга.

1987 шера хьалхарча кхаь бетта итогаша хьахьокхачох гуш да шоай хьинар кхо ца деш къахьийгача производственни коллективай юбилейни шера хьалхарча бетта тIадиса декхар тIера дIадаккха низ кхаьчалга. Еррига промышленность хьанийцача продукци маьхалъяккхара шин бетта план 100,4 процент кхоачашъяьй, планагIа лаьрхIачул совгIа ехкай 1,4 миллион сом мах бола тайп-тайпара продукци. Оттаьлча планехи заданехи толамца лоархIабир республикера мехкдаьттахой. Шин бетта планал совгIа цар даьккхар 20 эзар тонн мехкдаьттеи 28 миллион кубически метр гази.

ЛаьрхIача бесса номенклатурах продукци арахецареи договорех продукцена поставкаш яреи планаш кхоачашъяр башха-дика традицеш а хинна дIаэттад республикерча дуккхача коллективашта.

Республике тIа-тIа дукхагIа хулаш латт поставкаш яра, планаш толамца кхоачашъяр шоай сийлени бехктонхамеи декхар лоархIаш йола коллективаш. Республикерча 109 предприяте толамца кхоачашъяьй продукцена поставкаш яра 1987 шера шин бетта план. Продукцена поставкаш яра шоаш тIанийца декхараш толамца кхоачашду Грозненски Гудермесски «Нефтехимзапчасть» яхача заводий, «Промавтоматика» производственни объединене, Гудермесски мединструментий завода, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода, кхы дуккхача предприятей коллективаша. Цхьабакъда, договорех поставкаш яра заданеш кхоачашъелга чIоагIа закон а норма а хинна дIаэттадац цхьайолча производственни коллективашта.

Договорах продукцена поставкаш яра планаш кхоачаш ца ярах смежни предприятей болх юкъагIа боах, нахага йохкара дIа ца кхоачаш юс дукха продукци.

1987 шера дIабахача шин бетта республикерча ткъеста предприяте е хIара ворхIлагIъяр хIана яц аьнна йолчо кхоачаш ца деш дисар продукцена поставкаш яра шоаш тIанийца декхараш, цар дIа ца луш йисар 11 миллион сома маьха продукци. Цу даькъе «Грознефтеоргсинтез» яхача Грозненски производственни объединене дIа ца луш йисай 5 миллион сома маьха продукци, ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода коллективо — 1,4 миллион сома маьха, швейни производственни объединене коллективо — 1,6 миллион сом мах бола продукци, «Красный молот» завода коллективо дIа ца луш йисар я 662 эзар сома маьха продукци, Биохимически завода коллективо — 281 эзар сома маьха яр, Назрановски трикотажни фабрика болхлоша — 305 эзар сом мах болаш яр, «Металлист» яхача завода коллективо — 188 эзар сома маьха яр. «Силуэт» яхача производственни объединене поставкаш ца еш йисай 148 эзар сом мах бола продукци, Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача Грозненски аьшкбетона конструкцей завода коллективо — 190 эзар сома маьха яр.

Халахете а уж хинна Iац паччахьалкхен декхар тIадиса йола коллективаш.

Халкъа боахамген потребителашкеи дIабахача шин бетта дIа ца кхоачаш йисар 3 эзар радиоприемник, 1 эзар кубически метр ардакх, 400 эзар условни етта кирпишк, кхо эзар тIехнахьа дувхаду пазата барзкъа, 33 тонн кондитерски изделеш, кхы дуккха а тайпа продукци.

Хьалхара шу хинна Iац цхьайолча предприятей кулгалхошеи специалисташеи продукцена поставкаш яра дола шоай декхараш кхоачаш ца ду, из гIулакх тесса дитад цар, лоадам боацаш а хеташ, еррнгача номенклатурагIа продукцена поставкаш яра планаш кхоачашъяра де дезараш дац цар.

КIезига моттигаш нийслаш «цал» кхоачашъярах шоай производственни балхах цар мах беш я.

Боккха паччахьалкхен лоархIам болаш гIулакх да продукцена поставкаш яра план кхоачашъяр.

Профсоюзий XVIII съезде ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева белгалдаьккхар договорех поставкаш яра план кхоачашъяр эггара лоархIамегIа дар хилар социалистически яхьа итогаш еча хана.

Социалистически яхьа итогаш а еш, хIара къахьегама коллектива баьча балха мах беча хана кулгалхоша, специалисташа, общественни организацеша хьалхарча даькъе динза дарг доацар да поставкаш яра договорни декхараш мишта кхоачащдаьд хьожалга.

ХIара бетта продукцена поставкаш яра шоай декхараш толамца кхоачашдар къахьегама коллективай сийлен декхар да.

ДИКА ПРОДУКЦИ — ДУКХАГIА

Цхьайтталагlча пятилетке цхьан шера план кхоачашъе аьттув ца боалаш, арахецача продукце дикал лоха йолаш, хьийга къа зехьа довш санна, наьха алапеш лоха долаш, балха хьалаш тоаде вIаштIехьа ца доалаш къахьийгар Назрановски трикотажни фабрика коллективо.

Дукха уйла йнр фабрика партийни бюро, профкома, комсомольски организаце активисташа этта хьал тоадара дича бакъахьа дар малагIа дар-теш, яхаш. Эггара хьалха лаьрхIад наьха балха хьалаш тоаде, кадраш йоагI-йоагIача дIанийсъяра дош боконца къоастаде, деш хиннача кагийча къоалашта хьадда никъ бехка, кхыйола лоархIаме меропрнятеш чакхъяха. ХIаьта керттера — хIара болхлочун шин декхарех бола бехктонхам лакхбе а нийсденнача гIалатех массане а дакъа лоацаш дагабувла, кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш цхьана белгалдаха.

Цу дерригнех хьадаьнна беркат тахан къаьгга гуш да.

Карарча пятилетка хьалхарча шера план 11-ча декабре кхоачашйир коллективо, шера планал совгIа арахийцад 500 эзар сома маьха барзкъаш, тIанийца социалистически декхар 60 эзар сом мара ца хиннача. БархI процент йоагIачул лакхагIа яр къахьегама овсарле, 6,2 процент тIехкхоачашйир поставкаш яра план а.

Ший активаца дагайоалаш къамаьл деш яр фабрика партбюро секретарь Плиева Лиза февраль бетта тIеххьарча деношка со фабрике кхаьчача хана.

— Дог гIоздоахаш да оаха соахка даьха толамаш, — яхаш дувц цо. — Дика лард йоллаш доакх тхо карарча шера бергболча балха а. 2,2 процент тIеххоачашъяьй фабрика коллективо продукци маьхала якхара январь бетта план, соахкарча цу юкъаца нийсбича 30,8 процент дегIабенаб из хьокхам. Февраль бетта а из иштта хургдолга хьахьокх оаха даьча лоархIамаша.

Бакъда, кIезиг-дукха лохъеннай тха къахьегама овсарле — из 93,9 процент мара кхоачашъяьяц оаха. Цун а ший бахьан да. Шин сменагIа болх бе доладеннад тхо. Цу гIулакха лаьрхIа 600 саг балха кхы а хьаэца везаш да. ХIаьта царех 125 хIанзлехьа болх бе волавеннав, цул совгIа СПТУ-27 дешаш я 300 йоI. ХIанз тхо долча практике баьхка а ба уж мехкарий. Цар балха опыт, говзал ца хилар бахьан да къахьегама овсарлех бола тха хьокхам лохбалар. Уж балхах белча тоалургда из гIулакх.

Цхьоалагlча цехе гIолла хьалдох тхо Лизайца. Нийссача мугIарех латтача конвейераш тIа чуйнна болх беш боахк мехкарий, кхалнах. ХIаранена хьалхашка дада морх бизза барзкъаш. Цеха начальник Балхаева Лидифа ше а ягIа машинкаца барзкъаш тегаш. Цунна дIатIадолх тхо.

Ший болх юкъагI а ца буташ, жоп лу цо шийга аз деча хаттарашта, дувц дикагIболча шоай швеяй-мотористкай толамех.

— Таханарча дийнахьа дикагIъярех лоархаIш я тха ялхлагIа конвейер. Цун балха лостам телараш, къахьегаме масал гойтараш ба 1988 шера март бетта чотагIа къахьегаш йола Эсмурзиева Лида, цу шерара май бутт къахьегама календара тIа латта Долгиева Рукъет, царна дукха тIехьа ца бусаш хьабоагIа Богатырева Марем, Орцханова Аьсет, кхыбараш, — яхаш дувц сона Лидифас.

ДIахо къамаьл дича гучадаьлар сона укхаза кхоалагIча конвейер тIа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат Нальгиева Лиза а болх беш йолга. КIезига бац цо болх бе Iомабаь, укхаза хIанз гIорбаьнна къахьегаш бола мехкарий. Царех цаI я Аушева Зейдат. ХIанз фабрике практике баьхкача къонача мехкарашта ший балха говзал караерзае гIо деш я из, цар бригадир а йолаш.

— Хьалха хинначунга хьежача хIанз дуккха дикагIа лел тха болх, — яхаш дувц Зейдата, — дикка айденнад наьха алапеш, юкъейоалаяьй моральни а материальни а стимулировани яра система, шерра яьржай хIара балха моттиге лостам хилара тIехьара социалистически яхь. ХIаранена хов ше даьр фуд, цох шийна фу доагIаргда, хьалхалаттар малав, цун хьокхамаш миштад.

Цу тайпара чулоацам болаш дар аз къамаьл даьча хIаране дийцар а. Цо тешал ду шоаш тIанийцача доккхийча социалистически декхаращца фабрика коллектив дика лоархIаергхилара.

А. СУРХОЕВ.

СУРТАШ ТIА: 1. НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат Нальгиева Лизаи цун ученица Нальгиева Марети дагабувлаш латт; 2. ДикагIйола швея - мотористка Орцханова Аьсет.

С. АЛИХАНОВА сурт.

ДОШ — АЬННАЧА

Дика дIайолаяьй тха хьайбаш леладераша карара пятилетка. Района фермашта юкъе яьржа хиннача социалистически яхье котъяьннарг а лаьрхIа КПСС райкома, агропрома юртбоахама болхлой профкома, ВЛКСМ райкома Сийлен грамота елар тха коллективана соахка, паччахьалкхенна шура дIаялара шера план 120 процент кхоачашъярах. Эггара дукхагIа шура — хIара кхоабача Iаттагара 3687 килограмм — Анзорова Тумишас яьккхаяр, шера план 2400 килограмм йолаш.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iе дага яц тха коллектив. Яхье яьккха котало дIа ца ялар духьа низ дIакхоачар дергда укх шера а. ХIаьта тхона хьалхашка латта декхараш а доккхий да. Оаха дош деннад план 2740 килограмм йолаш, хIара кхоабача Iаттагара 3000 килограмм шура а йоаккхаш, из паччахьалкхенна дIаялара карарча пятилетка шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе.

ЛаьрхIар чакхдаккхара еррига таронаш оарцагIъяьха къахьегаш я хIанз тха коллектив. ХIаьта толамаш а доах. Масала, укх шера дIабахача шин бетта план 456 килограмм йолаш, хIара кхоабача Iаттагара 526 килограмм шура яьккхар тха дояркаша.

Яхье хьалха юха а Анзорова Тумиша я. Цо шин бетта хIара кхоабача Iаттагара 554 килограмм шура яьккхар. Цул 15 килограмма мара тIехьайисанзар, цунца хадданза яхь лелаеш йола Эльмурзаева Зоя а.

ХIанз дийнахьен буси хIара кхоабача Iаттагара 11 килограмм шура йоаккх тха дояркаша. Из я март бутт болалуш хинначул 2,5 килограмми соахка укх ханна хинначул 2,4 килограмми дукхагIа. Тхо къаьстта гIаддугаш хIама да из.

Къахьегама овсарле кхы лох ца еш дIахо а иштта болх бой, паччахьалкхенна шура йохкара карарча пятилетка шин шера план, кхаь кварталагIа кхоачашъе а хIара кхоабача Iаттагара хийцца шера кхо эзар килограмм шура яккха а тха хьайбаш леладерашта карагIдаргхиларах шеко яц.

Сево новкъостал ду царна иштта дика толамаш даха?

Хьайбай маша алсамбаккха йиш хулийташ дар хадданза лех ферма специалисташа. Цу гIулакха царна тIехьабисац дояркаш, скотникаш, Iаьсий леладераш. Масала, цар шоаш хьалха а даьккха, ферме коллективни подряд юкъейоалайир. Къахьегама дисциплина тоаярал, наха юкъера барт чIоагIбарал совгIа, хьадечун хьалхара хIаране бехктонхам лакхбир цу гIулакхо. ДикагIа а дукхагIа а леха баьлар маша бакккхарга дIадодар лохде йиш хулийта таронаш. Цу хьакъехьа царна низ дIакхоача новкъостал ду оаха — кулгалхоша.

Нахаца дийца а дийца, доахан леладара болх шин сменагIа бергболаш, поточно-цеховой хьисапе вIаштIехьбаьккхар.

РационагIа хIанз хIара Iатта дийнахьа 40 килограмм силос, шиъ-ах килограмм концентрированни доакъар, итт-итт килограмм доакъара свеклаш, ма молла барда тел оаха.

Доахана ца дуаш дита доакъар, иштта из тIеххьарча хана нагтахьа мара нийслуш а дац, хьалха санна дIакхоссац. ДIахо пайда эца йиш яр хьа а къоастадий, цхьацца микродобавкащ техе хьаьн а дий, хьайбаша бийсан дуаргдолаш юха а хьаьшка дулл.

ХIанз тхога диса доакъар рационага хьежжа, апрель бутт юкъекхаччалца хьайбаш кхабара кхоачам болаш да. ХIаьта цу ханна мошача доакъара хьакха йиш йолаш хургья соахка 15 гектара тIа дIайийна рапс, из чакхъяьлча хьатIаоттаргья 25 гектара тIа доакъара дIадийна ка бола ялат, 50 гектара тIара люцерна, дукха ха йоаццаш 15 гектара тIа кенаца дIайийна горох. Вешта, ноябрь бутт тIанкхаччалца тха фермана моша доакъар лоаттаде дош деннад совхоза кхаш леладераша.

Механизаци янза я тха ферма. Из бахьан долаш доахан чулатта помещенеш цIенъяра, доакъар диллара, доахана хий молдара, уж деттара балхаш кулгашца де дезаш да. Цхьабакъда, кастта аттача баргболаш ба тха къахьегам. Совхоза низаца 450 эзар сом дIа а дохийташ керда ферма хьаергйолаш я укх шера, хIанз оаха кулгашца деча дерригача балхашта механизаци а еш. ТIаккха кхы а 50 етт боалабергболаш ба ферме. Иштта производствана интенсификаци ергья оаха.

У. МАХМУДОВ,
Ачхой-Мртановски района «Урожайный» совхоза ферма заведующи.

ХЬАЛХАЛАТТАРАШ

Укх тIеххьарча шерашка къаьстта дика болх а беш, даим яхье хьалха латташ хьайоагIарех я Карабулакски нерудни гIишлон материалий завода коллектив. Цхьа бутт дIабахийтац цо паччахьалкхен плани ше тIанийца декхараши дикка тIеххоачаш ца деш. Цудухьа продукци маьхалъяккхара шин бетта план 105 процент кхоачаш а яь, заданел совгIа завода болхлоша ехкай 19 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. МоллагIча къахьегама коллектива керттера хьокхам лоархIаш ба потребителашта поставкаш яра договорни декхараш кхоачашдар. Уж цар кхоачашдаьд 109 процент. ЙоагIачул дукхагIа шоай смежникашка дIакхачийтай 5300 кубически метр нерудни гIишлон материалаш.

Арахецача продукцега дIабода мах дикка лох а беш, къахьегама оварле лакхъяра шин бетта план цхьа процент тIеххоачашъяьй предприяте коллективо. ЙоагIачул дукхагIа арахийцай цо товарни продукци а.

Къаьстта дика къа а хьегаш, башха-дика толамаш дахарца белгалъяьнна я къона специалисташ Эсмурзиев Iалихани Албогачиев Мусаи керте латтача дробильно-сортировочни кхера боаккхачеи цехий коллективаш.

АЗ ДОККХАЛ ДУ

Сага гIулакхашка, цун къахьегамга хьежжа сий ду цун наха. Къахьегамо хозву, лакхаленашка кхоачаву. Дукха ба вай республике производственни коллективашка хьаьналча къахьегамца шоай сий даьккха бола нах. Царех цаI ва В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта, чакхдоахача завода слесарь Устарханов Иоакъап. Дуккха а масалаш доаладе йиш яр цун дикача гIулакхех лаьца.

...Дукха ха йоаццаш Iай хилар из. Завода пхелагIча цехе телхар центробежни насос. Еррига а технологически процессаш совцае езача дIакхаьчар гIулакх. Де хIама а доацаш йиш еха бисар технологаш. Кхоачаш ца еш йисар кхерам болаш яр производственни план. Сихха решени тIаэца езаш дар этта хьал. Цигта ремонтни участка начальника Шумакова дагадера еха насос тоае слесарь Устарханов вахийта. Цунна дика ховра из тайпа говза слесарь участке кхы воацилга.

Задани шийга хьа ма ялинге а из кхоачашъе волавелар Иоакъап. Цо шийца гIо де вигар бригадера ший новкъост Бобров Евгений. Бийса юкъе яххалца ваьллар уж шиъ еха насос тоаеш. Бокъонца тоа а яь из болх бе йолаялийталца дIа а бахханзар.

Из ледарло сихха дIаяьккха чIоагIа дикахетар хилар технологашта. ХIанз цар таро яр технологически процессаш йизза чакхъяха. План кхоачаш ца яра хинна кхерам а дIабаьлар.

Завода производствацa дувзаденна чоалхане цхьа хьал дIадаккхара коммуниста карагIдаьнна дикача гIулакха цхьа масал мара дацар вай доаладаьр. ХIаьта цо укхаза болх беча 16 шера Устархановна карагIдаьнна дика гIулакхаш дийца а варгвацар.

Сабаре оамал а чIоагIа эздел а дола из саг лоархIаши сий деши ва коллективе. Из иштта хилара тешал деш да дIадахача шера цехе хиннача отчетно - хоржама партийни собране Устарханов хIанз кхозлагIа партийни организаце секретаралла харжар.

Таханарча дийнахьа заводе шерра яхь яьржай пятилетка шин шера задани Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача юбилейга кхоачашъяра.

Цехий, участкай, бригадай коллективаша цIаькха юха хьажа а хьежа тIанийцад керда, кхы а лакхагIа дола социалистически декхараш. Царца я Устарханов юкъе вола слесарий-ремонтникий бригада а.

Соца къамаьл деш толашагIа волча слесара аьлар:

— Дукха ха йоаццаш тха цехе хиннача партийни собране дийца керттера дош дар ремонтни балхий дикал лакхъелга. Цу гIулакха тIаерзаяь маьхера предложенеш а йоалайир дуккхача коммунисташа. Уж предложенеш чIоагIача маьхе йоландаь, царна теркам тIабахийта я тха бригада.

Заводе мел йолча цехех йоккхагIеи чоалхане оборудовани йолаши я ворхIлагIа йола цех. Цу оборудованега хьожалга из ехача тоаелга тIадиллад Устарханова коллективана. ХIаьта из дика а лоархIаю шиш атта доацача декхарех.

Цул совгIа бригадир Иоакъап дика хьехамча а ва. ХIанз цун ученик ва дукха ха йоаццаш Советски Эскаре гIулакх даь ваьнна цIавена Йнгашев Султан.

— Иоакъап санна сабаре, ший гIулакх дизза довзаш вола саг хIанззалца вайна вац сона, — аьлар Султана ший хьехамчах лаьца. Ший хан низи кходац цо сона гIо дара, балха говзал йизза караерзаяйтара. Со санна кхы а массехк слесарь - ремонтник ва цо хьехамчал леладеш. Духхьашха укхаза балха воагIача хана мехкдаьтта чакхдоахача оборудованех хIама кхетадеш вацар со. ТIаккха хIанз Устарханова дуккха хIамаш довзийтад сона. Керттера дар да айса хержа балха говзал сона цо кхы а чIоагIагIа езаялийталга. ХIанз аз цхьаккхача говзалца хувцаргбацар сай болх.

Ткъаьи итт шу совгIа ха яьнна мара вац Устарханов. Дале а дикача къахьегамца йоккхача коталонашка кхаьчав из. Ший знанеш хадданза лакхъеш, технически литературах пайда эцаш ва Иоакъап. Цул совгIа укх шера ше болх бешше а йисте йоаккхаш ва Грозненски химико-технологически техникум.

ЦхьайтталагIча пятилетка шерашка доккхий толамаш дахарах Устархановна еннай «За трудовую доблесть» яха медаль. Аз доккхал ду Иоакъап санна волча къахьегамхочунца болх беш волаш.

Б. МНАЦАКАНОВ,
В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхло.

ТIЕХЬАБУСАРАШ

Вай республикерча гIишлон организацеех эггара йоккхагIа лоархIача Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене гIишлонхоша доккхий социалистически декхараш тIанийцад укх юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Чакхбаьннаб хьалхара ши бутт. Мишта кхоачашду цар шоаш денна дош? Ер шу доладелча дена цар баьча балха итогашка хьежача гуш да тIанийца декхараш меттел паччахьалкхен планах а уж лоархIа ца белга. ГенподрядагIа гIишлон-монтажни балхаш дара шин бетта задани 97 процент мара кхоачашъянзар управлене коллективо. Цо кхоачаш ца деш дисад цу юкъа 474 эзар сома балхаш. ХIаьта ший низаца ца деш диса гIишлон-монтажни балхаш 130 эзар сом мах болаш да.

Къахьегама овсарле лакхъяра план а 96,8 процент мара кхоачашъяьяц гIишлонхоша. Иштта эсала да цар кхыдола технико-экономически хьокхамаш а.

ЧИУС-а чуйоагIачарех массехк СМУ коллектив мара яц паччахьалкхен план кхоачашъеш. Къаьстта во болх а беш, генподрядагIа гIишлон-монтажни балхаш дара даькъе дукха паччахьалкхен декхар тIадусаш я нов. Хатаев керте латтача СМУ-4 коллектив.

Доккхийн лоархIамеи декхараш да шийтталагIча пятилетка шерашка «Грознефть» производственни объединенена чуйоагIача Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» НГДУ колективана хьалхашка латтараш. Вай республике къаьнагIча мехкдаьтта доахача предприятеех цаI йолча цо, объединене чу мел йоагIача «Iаьржа дошув» доахача подразделенешта юкъе хадданза хьалхара моттигаш йоахаш хьаенай из укх тIеххьарча массехк шера.

Иштта дика чакхдаьккхар дIадаха шу а. Планал совгIа дукха мехкдаьттеи массехк миллион кубометр гази яьккхар.

Соахкара толамаш лох ца долийташ дика къахьег мехкдаьттеи гази йоахараша укх шера а. Духхьал дIабахача шин бетта заданел совгIа даьккхад 9173 тонн мехкдаьтта. КПСС XXVII съезда, цул тIехьагIарча КПСС ЦК Пленумий решенеша дIадехарашка хьежжа управлене партийни, профсоюзни организацей вIаштIехьдаьннад хьалхашка латта декхараш коллектива шерра дIадовзийта а уж кхоачашдара из оарцагIъяккха а.

Управлене дикагIчарех лоархIаш я мехкдаьтта доаха цхьоалагIа цех.

Цар массазара оамал

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама ткъаь ворхI кIира!» яхача болама юкъе яхаяр соахка цу цеха коллектив. ХIаьта коммунистий форум хьаеллача денга шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера шин бетта план кхоачаш а йир. Из бахьанце цунна бокъо елар съезда цIи лелае. Ший дика къахьегама традицеш, йолаш хьайоагIарех я цун коллектив. Социалистически яхье хадданза доккхий толамаш дахарах 1968 шера «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сий дола цIи елар цунна. Цу цеха чуйоагIа фонтанни хьисапе мехкдаьтта луш йола скважинаш. Ши бригада е царна гIулакх дераш.

Мехкдаьтта потребителашка дIадахийта кийчдара йолча участкана керте латт къона инженер Ю. Шамардин. Технологически процесс дика йовзаш хиларо вIаштIехьдоалийт цо дIалуча дерригача мехкдаьттах дукха хIама ца эшаш дерригa а дикала лакхерча категорех долаш чакхдувлийта.

«Iаьржа дошув» доалла ворхI моттиг я цехо пайда эцар. Царех я Хаян-Корт, Северо-Минеральни, Андреевски, Минеральни, Старогрозненски оалараш, кхыяраш.

Лаьттан тIоанашкара дукхагIа мехкдаьтта хьадаккхара тайп-тайпарча растворителех шерра пайда эцарах таро хилар дукхагIча даькъе шин бетта заданел совгIа мел даьккха мехкдаьтта даккха. Укхаза кIезигача лоархIаме дац кердача техникахи технологехи бизза пайда эцилга. Иштта, лаьттан кIалхара оборудовани коррозех лораяра скважинашта обработка ю ингибатор оалача раствораца.

Шоай балха тIа керттера лостам производства эффективность лакхъелга лоархI промысловикаша.

Сенах латт цеха толамий къайле? Эггара хьалха вIаши барта хиларахи, хIаране ший декхар дизза кхетадарахи латт.

Кердача хьисапе — бригадни формах къахьегаш я цеха коллектив. Мехкдаьтта доаха ши бригада цхьан нарядах болх беш я, цар ийду алапи а бухсоццаш хьахинначох хIаране къахьегама юкъедихьача даькъага хьежжа преми а эцаш хул. Цо таро лу къахьегамеи производственнии дисциплина дика хилийта.

ЦхьоалагIча промыслана керте латт ший болх бизза бовзаш вола кулгалхо а дика организатор а Бабуков Георгий Владимирович. Вешта дагадоххарах венавац из цехе балха. «Старогрознефть» НГДУ БабуковгIар бIарчча династи я. Цун да Социалистически Къахьегама Турпал В. Бабуков а воккхагIа вола воша а укхаза болх беш ба. Георге даьда а хиннав цу управлене болх беш.

Мехкдаьтта институт яьккхачул тIехьагIа оператор волаш цхьоалагIча промысле балха вера Георгий Владимирович. Лоаццача юкъа ший професси йизза кара а ерзаяь, визза говзанч хилар цунах.

ЧIоагIа хьинар эшаш хIама да хIара скважинага лерттIа болх байталга, цо хьалуш дар ма могга дукхагIа хилийтар. Из гIулакх дика вIаштIехьдоал Г. Бабукова.

26 шу да воккхагIа волча геолога В. Рахимкулова цехе болх бу. Лакха квалификаци йола, ший балхах дика кхеташ вола визза специалист санна вовз из цунца къахьегача наха. Рахимкулова дика хов скважинай мел фонд я. Дукха хан низи дIалу цо скважинашкара мехкдаьтта кIезиг ца далийтара. Цу гIулакха тIаерзаяь дукха геолого-технически мероприятеш чакхйоах. Уж тIаерзаяь я «Iаьржа дошув» доаккхилга лакхдара.

Чоалхане боахам ба мехкдаьтта промысел. Цунна чуйоагIа скважинаш, резервуараш, мехкдаьттапроводаш. Шоайла вIаши 150 километрага кхоачаш гаьна яда цхьайола скважинаш. Цудуххьа мехкдаьттеи гази йоахача оператора говзал чIоагIа лоархIамечарех я. Цох тийша да авари ца хилийтара ший ханнахьа йоакхо елга.

Уж тайпа оператораш, шоай професе бизза мастераш, овсаре болх бу нах кIезига бац укхаза. Царех ва Къахьегама ЦIеча Байракха, «Знак Почета» яхача ордений кавалер М. Самарцев. 36 шу да цо промысле къахьега. Иштта йоккха балха опыт йолаш ба оператораш А. Степанов, В. Подлиный, З. Гафаров, А. Кузнецов, В. Бычков, М. Магомедов, кхыбараш. Промысле дика кхетаду нагахьа санна вахте латтараш вай цIераш яьха оператораш бале сатийна хила мара ца везилга.

Къона специалисташ хьалкхебара боккха теркам тIабохийт промысле. Цу даькъе Iоаяь дикка опыт а я укхаза. Балха венача зIамигача сага юххьанца денз хоалу ше укхаза эшаш волга, ший дерригa вахар айхха коллективачунца дувзаденнальга. Дика дIаоттадаьд кагирхошта хьехамчал леладелга, хIаьта йIаьхий къахьегама опыт йола хьехамчий укхаза кIезига бац. Царех ба А. Ибрагимов, А. Кагерманов, В. Пепелев, кхыбараш.

Боккха теркам тIабохийт промысле рационализаторски балха. Дукха ха йоаццаш «объединене дикагIа вола рационализатор» яха сий дола цIи еннай мастера С. Мишутина.

Тешшаме ала йиш я «Старогрознефть» НГДУ цхьоалагIча промысла коллективо «Коммунистически къахьегама коллектив» яха ше лелаеш йолча цIера сий дIахо йодача хана а лакха лоаттадергда аьнна.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

Вай доттагIий болча

ШИИТТА ВОI

Лерган къораде санна даггара таташ деш ек ардах чакхйоаккха станок. Из-м шийца болх беча сага раьза яц аьнна хетадала а тарлу: малагIа бокъо я укхан сога са ца лоIийташ къахьегийта яхаш санна.

Сихха хьаIов рефрижераторни поездаштеи секцештеи, пассажирскии мовхьаш кхухьачеи вагонашта эшаш йола рейкаш. Из сурт вайна гу Э. Тельмана цIерагIча Воронежски вагонашта ремонт еча завода цехе. ХIаьта станокага «бала бахьар» лахчан пхьар Коробов Алексей Сергеевич ва. Ткъаь пхиъ шу дIаденнад цо хьамсарча предприятена.

Цхьабакъда, со дувца гIертар из дац — шийтта воI хьалкхеваьв цои пун сесагои. Царех бархI Советски Эскара эпсараш ба, юхебисараш цига баха кийчлуш ба. Иштта уйла йолаш ба вIамагIбола КоробовгIар — нийслагIча, бархIлагIча, ялхлагIча, йиълагIча классай дешархой Алексей, Андрей, Михаил, Виталий.

ВоккхагIвола Владимир военни училище деша вахар цхьаннена дага а доацаш нийсделар. Цхьабакъда, кхыбола къонгаш воккхагвIолча вошас даьр де кийча хилар. Дика дешаш чакхъяьккхар цар училище.

Сево новкъостал дир вежарашта атта йоаца професси Iомае? Сона хетачох, керттерча даькъе дас-нанас зIамига болча хана денз къахьегам безаш шоай къонгаш хьалкхебаро хьабийллар царна эскаре бода никъ. Масала, цкъа коа гIув яккха дагадехар Алексей Сергеевича. Къонгаш цаI санна берригаш а даьна уллув эттар. Дукха ха ялале, барайтта метр Iо-кIоаргъелар гIув. Эггара хьалхара пIенача, шийлача хин чами дас мелар, тIаккха нанас, юххера а къонгаша.

— Цхьаболча наьха коа машинаш латт, пенех хьалтеха дикагIдола кIувсаш доахк, гIалаш санна цIенош да, — вел Алексей Сергеевич. — Бакъдар, ала ма дезий, хьагац со деррига а шоай вахар пахашкаш Iалашъяра дIаденнача нахах. Са деррига ираз берех доал. Уж отпуске баьхкача ма доккха цIей хул тха цIагIа. мел йоккха дегагIоз хул. Тха-м шийтта воI хинна а ца Iеш ялх йоI а я. Аз бувцараш тхоай несарий ба.

ЦIагIа хьалтеха доалл сурт. Цу тIа даьнеи наннеи гонахьа багIа шийтта воI. Ираза доагача бIаргашца хьахьеж уж вайгахьа.

«Коммуна».
(Воронежски область).

ТОЛАМАШ ДАЬХАД

Скадовски района Гирске цIерагIча колхоза хьайбаш леладераша доккхий къахьегама толамаш даьхад укх шера. ДIабахача бIь бетта хIара Iаттагара яьккхай 1089 килограмм шура, соахка укх ханна хинначул 249 килограмм дукхагIа я из. Сево аьттув беннаб из де? Керттерча даькъе доакъара база шеръяро.

Доккха хьинар долаш къахьегаш ба укхаза дояркаш Пашинская Любовь, Мороз Надя, Сингаивская Вера, кхыбараш.

«Наддипрянська правда».
(Херсонски область).

ХЬЕХАМЧА

«Чечингшвейбыт» производственни объединенена чудоагIача модай ЦIагIа нийсвеннача сона хезар укх тайпара дешаш: «Баркал хьона, ираз долаш, могаш-маьрша йолаш яхийла хьо, кхы шийл дикагIа даккха йиш йоацаш даьккхад барзкъа, иштта тийга а тийгад из, цудухьа тIадийхача Iалаьмате дика товш да. Массаза а иштта ка йийл хьа хьай балха тIа». Сона духхьашха хозаш дацар уж дешаш. Уж хьан адресагIа да хайра, шеко а йоацаш. Ткъо шу совгIача хана сона йовзаш йолча закройщица Зармаева ТIаус Хасановнай адресагIа аьнна дар уж.

Цу дешашка яьннача ТIауса, шийн аргIагIа укх тайпара ловца боаккх хIара заказчика: «Ираз долаш, унахцIенача дегIа тIа дувхадолла Iа уж барзкъаш». ХIара дийнахьа иштта накъабоах цу юкъерча дегIара, хьатара, безаме, елаенна юкъ йолча, хан чу яьннача кхалсаго шийн заказчикаш. Иштта чIоагIа лоархIаши сийдеши я из модай ЦIен коллективе а. Мичча хана цига нийсвеннача сага го йиш йолаш да цунца дагабувлаш, тайп-тайпара хаттараш деш бола кагирхой, иштта цун новкъостий.

Тамаш е езаш гIулакх дац из. Ткъаь пхийтта шу гаргга ха я ТIауса хIамаш тега мастер йолаш, закройщицалла болх бу. Цу шерашка Iалаьмате йоккха опыт Iоаьйй цо шийн балха тIа. Из дог раьза долаш, камаьрша дIайовзийт цо шийн новкъосташта, къаьстта къонача мастерашта, барзкъаш доахараш та. Шоаш дукхагIа кIобеча, безаме тIазцача закройщицана тIаухаш хаттараш ду цар. ХIамаш тегача мастераша, закройщикаша деча хаттарашта жоп даларах, царна ца ховш дар дIахьехарах шийн декхараш кхоачашдаь яьннарг лархIац кагирхой хьехамчас Зармаева ТIауса. Коллективе керда балха баьхкарашта юкъе къаьстта дукха нийслу, юххьанца балхах дог ийккхе цу профессех шоашта болх булургбац аьнна хеташ шек бола болхлой. Царех хIаранеца къаьст-къаьста къамаьл хул ТIауса.

Балхах дог ийккха, шоаш каралаьца професси ца езаш дIабаха дага хиннача итташ болча наха нийса никъ хьийхар закройщица Зармаева ТIауса а. Цо де а доагIаш доккхал ду хьехам луш ше хьалкхебаьча итташ болча говзанчех — хIамаш тегача мастерех, барзкъаш доахарех. ХIанз «Чечингшвейбыт» объединене директор а йолаш, цу предприятена чу мел йоагIача цехий болхлоша, инженерно-технически болхлоша чIоагIа лоархIаш а сийдеш а я Адиева Лидия Магомедовна. Башха дика организатори кулгалхои хиларах даьннад цун иштта доккха сий. Из я цхьан хана Зармаева ТIаус хIамаш тегача мастера, барзкъаш доахачун балхах кхетаяьр. Зармаева ТIауса шийн опыт, дикагIйола балха методаш дIайовзийташ хьалкхебаьрех ба барзкъаш доахар Хаджимурадова Роза, хIамаш тега мастераш Бугаева Эмма, Алиева Малика, кхы дукха бараш а. Цар массане цIераш яьха варгвац.

Кагирхой башха-дика хьехамча хинна Iац Зармаева ТIаус. Ше производства йиза да а лоархIаш, цунах доглазаш, коллективе барт беш къахьегаш йола саг я из. Шийца къахьегачарех моллагIвар балха тIа гIалат ваьлча цунна хьехар ду цо, эшаш дола гIо-новкъостал а деш. ХIанз укх сахьате ТIаус Хасановнас болх беча бригадерча нийс саго шоай нанас яь йиша санна чIоагIа лоархIаш я из. Шоай вахаре нийсденнача моллагIча гIулакха тIехьа цунца дагабувлаш, ТIауса аьннар дика дIаэцаш ба уж. Цудухьа царех саг балха тIа е кхыча гIулакха тIа гIалат ваьнна нагахьа моттиг нийслац.

Зармаева ТIауса доккхал деш, из ше санна новкъосташца чIоагIа дика товш, Iимерза болаш хьинаре къахьегаш ба цу бригадера болхлой а. Царех я бригадир Сагиян Светлана, хIамаш тега мастераш Цигарова Ася, Алисултанова Малика, кхыбараш. Даим социалистически яхье хьалха а латташ, шоай декхараш цIенеи диззаи кхоачащдеш хьабоагIачарех ба уж.

— Тха ТIаус Хасановна башха-дика производственница, организатор, тешаме новкъост, эггара дикагIа лоархIачарех цаI йола кагирхой хьехамча я, — аьлар цунах мода ЦIен заведующе Арсанукаева Фатима Мовладовнас. Уж санна дола дIайха дешаш оал цунах бригадира Сагиян Светланас, цунца цхьана къахьегаш болча закройщикаша, хIамаш тегача мастераша. ХIаьта ТIауса баркал оалаш заказчикаша предприятерча предложене книжка тIа даь йоазош итташ да. БIаьхен сийдолаши ба тха Зармаева ТIауса хьабена къахьегама никъ, яхаш дувц из йовзаш а цунца къахьегаш а мел бараша. Иштта чIоагIа шийн новкъосташа а заказчикаша а лоархIаш хиларах Iалаьмате чIоагIа доккхал ду цо.

Къахьегама, производственни дисциплина телхаерашца машар болаш яц ТIаус. Цо юхьдуххьал дIаоал царга ала доагIаш дар, иштта доагIаш дар хьа а дех.

Цу сийлен лакхаленашка кхачара кIезига къахьега дийзадац ТIаус Хасановнай. Дукха урхенаш, къахьегама мулаш даьхад цо. Берашха кхийна йоI яр ТIаус духхьашха къахьегама никъ кара а лаьца 1953 шера из болх бе йолаеннача хана. ХIамаш тега мастер хилара ученица йолаш дIаболабир цо из. «Халкъа боахаме къахьегара нах ца тоъаш, хала шераш дар уж», — яхаш дIаяха ха дагалувц Зармаева ТIауса. Къона яле а из дика кхетадеш яр йоI. Дего къоабал а баь, безаш каралоацаш бар цо хIамаш тегача мастера болх. Цудухьа лоацчача хана дика кхийтар из цунах, 1957 шера Грознерча «Чечингшвейбыт» объединене балха йоагIа из.

Шийна карагIдаьнначох кхоачамбаь Iеш йоацача Зармаева ТIауса дIахо а шийн балха говзал кIоаргагIа йовза лаьрхIар. Цудухьа предприяте кулгалхоша 1963 шера из хьожаю город Ростоверча закройщикий курсашка. Дикеи тIехдикеи дешаш чакхъяьхар цо уж. Теоретически Iомадаьр практически кIоаргагIа довзара боккхагIболча новкъосташца дагаювлаш, цар опыт хьэзцаш, цкъа шийга хьааьннар шозлагIа хьалхадаккха ца дезаш, къахьега йолаелар къона специалист. Дуккхача хана денз цу профессех къахьегарий санна овсаре болх бе вIаштIехьа ца доале а, массаза а бетта йола заданеш кхоачашйора Зармаева ТIауса, хIаьта ше хьадаьккха барзкъа цхьаккха тайпа даккха гIалат доацаш дикен тIехдикен мара хилийтацар цо. Цудухьа дукха юкъ ялалехьа коллективе белгалъяьлар къона специалист. Иштта къахьегаш йолча цунна закройщиканий курсаш яьхачул тIехьагIа болх беш цхьаши шу доаккхашехьа балха тIа дика толамаш дахарах предприяте кулгалхоша баркал а салаш, «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цIи елар.

Хьаьнален хьинарен къахьегаш цо доаха производственни толамаш, кхоачашдеш дола общественни декхараш, деш дола хьехамчал ца зувш дисанзар предприяте кулгалхоша, укхазарча коммуниташа.

Уж берригаш раьза а болаш 1966 шера хьамсарча парте мугIарашка дIайийцар Зармаева ТIаус. Къаьстта беркате хилар цунна из шу. Цу шера цунна елар ахчан преми, «За трудовую доблесть» яха медаль. Цудухьа шийн яхаре а къахьега йолаелча денз а долча шерех эггара бочагIа дола шу лоархI цо цунах.

Коммунист яхача сийдолча цIеро дуккхадар тIадожадора ТIаус Хасановнана. ХIаьта цо из дизза кхоачаш я дора. Доаха производственни толамаш тIа-тIа дикагIа хилийтарал совгIа, юххьанцарча партийни организаце секретара декхараш цIенеи диззаи кхоачашдеш яр къона коммунист. Иштта вIаштта кхозза хержа хилар Зармаева ТIаус Ленински райсовета халкъа депутаталла. Цхьа бахьан доацаш дацар вIашта кхозза из харжар а. Ше балхара йистеяьлча цIаяха сиха хилацар халкъа депутат. Дукха хулар къоастаде дезаш, харжархоша цунна тIадехка дешаш. Шийн низ кхоачачох уж къоастаде хьежий, царех лаьца харжархошка хоам бий мара цIайодацар ТIаус. Иштта цкъа санна массехказза хержа хиннай из облсовпрофа Пленума, КПСС Грозненски горкома членалла, модай ЦIен юххьанцарча партийни организаце секретаралла. Цу юкъарча балхаш тIа шийна тIадахка дола моллагIа декхараш цо цIенеи диззаи кхоачаш ца деш цIаккха а цIийяла йийзаяц цун. Цудухьа из йовзаш мел болчар цунах оалар къахьегама юкъарча балхашта шийн вахар дIаденна йола саг я Зармаева ТIаус. Дуккхача шерашка кхоачашдаьд ТIауса моттигерча промышленностеи коммунально-бытовой гIулакхаш дара промышленностеи болхлой профсоюза обкома члена декхараш а. ХIанз укх сахьате «Чечингшвейбыт» объединене профкома члена декхараш кхоачашдеш я ТIаус Хасановна. Укхаза шийгара доагIаш дола дакъа лоац цо. Дукха къахьег болхлой хьашташ дизза кхоачашдайтара, цар къахьегама хьалаш тоадайтара, болхлошта юкъера социалистически яхьи цар къахьегами кхетамца вIаштIехьбаккхийтара тIехьа.

ХIара закройщик творчески болхло хила веза, яха уйла йолаш я Зармаева ТIаус. Ше ишттачарех хиларах дола гIулакхаш дукха хьахьекхад цо. Заказчиний декхараш цIена кхоачашдарал совгIа цо дуккха болх бу керда моделаш хьакхоллаш. Нагахьа шу дIадодац цо кийчъяь керда моделаш СССР Министерстве чIоагIъяра дIа ца йохийташ. Цкъа санна массехказа уж мога а яь, чIоагIийча «лакха классность йола закройщик» яха сийлен цIи а луш, хIара бетта луш дола алапи 10 процент лакхдир цунна. Вай мехкарча дукхача моттигашка цо кийчъяьча моделех тегаш да маIача наьха барзкъаш. Нагахьа санна хоза тийга тIадувхаш товш дола барзкъа бIаргадайча хеталу ТIаусас тийга дий-хьогI из е цун моделех хьадаь да-хьогI из, аьле. Цу уйлашна кхоачабаьб цо шийн заказчикаш.

Хьаьнала къа а хьегаш ше каралаьца гIулакх цIенеи диззан чакхдоаьккхаш вола саг массаза а хиннав вай мехка сийлолаш. Ишттачарех цаI Зармаева ТIаус хиларах а цун къахьегама никъ бIаьхен сийдолаши хиларах а тешал деш да цунна тийнна дуккха совгIаташ. Къахьегама книжка тIа дIа а яздеш цунна яьха баркалаш, тийна ахчан премеш, сийлен грамоташ итташ я. Цул совгIа цунна еннай «РСФСР бытовой гIулакхаш деча министерства, моттигерча промышленноста, коммунально-бытовой гIулакхаш деча предприяте профсоюза ЦК «Быта служба отличник» яха сийлен цIи, наькха тIа йоаллаю сийлен Знак. Зармаева ТIауса наькха тIа лепаш я Къахьегама ЦIеча Байракхеи Халкъий доттагIлени орденаш, къахьегама ветеран, «За трудовую доблесть», Ленински юбилейни яха медалаш, кхыдола совгIаташ. Духхьал шийна балха тIа карагIдийннача гIулакхех тийнараш лархIац цо уж совгIаташ. Ше къахьегаш йолча «Чечингшвейбыт» объединене берригача болхлой царех дакъа доал аьнна хеташ я из. Барт-цхьсагIо йолча предприяте коллективо кхоачашъяьй из доккхий толамаш дахарга, къахьегаме махетта дика урхе яккхарга. Халкъа кица да шийн дезалера айлу моллагIчун сий, оалаш. ХIаьта шийн шоллагIдола цIа а дезал а цо лоархI объединенехи цун коллективахи. Долче, духхьал цо шийн сий даьккха хиларах шек яц ТIаус Хасановна.

Б. КОСТОЕВ.

ПОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ВАХАРА МАХ

Адамашта боккха кхерам тIабессаб. ХIалак хила е даха диса дезача эттача кхаьчад уж! Иштта дош оттадаьд царна хьалхашка хьаIайнача ядерни герзо. Цу кхерама кIалхардовлара уйлаеш да адамаш, «Отчество» яхача болгарски журнало анкета оттайир дунен тIарча цIи хезача Iилманхошта хьалхашка. Царга кхо хаттар дир:

1. ХIанзарча малагIча проблемаша хувц адамий традиционни ганзаш?

2. Мишта хургья аьнна хет Хьона XXI бIаьшере?

3. Нагахьа санна вайна чIоагIа машар отталой, тIаккха эггара лоархIамечарех йола малагIа проблема къасстае езаш хургда адамаш?

Лохехьа да цар денна жоп:

Эрик Маркузен, Норфолкера (США) профессор:

1. Iилма-технически прогрессана геттара дика карагIдаьннараша хьаяьча дуккхача проблемашта юкъе эггара лоархIаме термаядерни катастрофа хьатIаотташ латта кхерам. Ядерни кхерам бокъонца байзачоа хIама яц, масала, шовинизм санна йола традиционни «ганзаш». Дуненна тIаэтта ядерни герза кхерам кIезигбе а цул тIехьагIа из геттара дIабаккха а лерхIаш психологе, хьаькъале, вахара хьисапе революционни хувцамаш де дезаш да адамаш.

2. Нагахьа санна хьатIадоагIача ткъаь шера адамашта ядерни герз дIа ца доаккхалой, тIаккха XXI бIаьшере адамашта эггара йоккхагIйола трагеди — ядерни тIом тIаоттара кхерам ба. ХIаьта нагахьа санна адамий уйла хувцалой, тIема атома тIахьожам оттабой, кхы а дикагIа из йизза сопайой, тIаккха керда эзаршере дIайолалургья вахара массе а поакъошка Лаьттан планета тIарча наха Iалаьмате дика хувцамаш хулаш.

3. Лаьттара моцали эпидемеши цIаккха а хургйоацаш дIаяргйолаш; Iалама ресурсаш юха дIанийслургья, экологически дикагIа пайда а эцаргба.

Венсан Лейбейри, Поянхачарча (Франци) агроэкологе Института директор:

1. Деррига адамаш, царца цхьана дийна мел дар а хIалакдара тароно. Кхерам тIаоттабеш я генни инженери. Знаней сихача эволюце неолитагара таханарча денга кхаччалца цIенхашттара проблемаш увттаю адамашта юкъерча гIулакхашка.

Общественни пайдане продукт хьаярга саго дIайохийта ха кIезигъю къахьегама овсарле лакхъяро, цунца цхьана кхы а шерагIа гуманитарни хьакъехьара проблемаш хьа а хулийт. Мукъаьянна ха шийн интеллектуальни говзал лакхъярга дIаяхийта еза саго. Из ца дой духовни къелургда вай.

2. XXI бIаьшерен обществана кхы а боккхагIа антагонистически кхерам тIаоттаргба, нагахьа санна дIаьхийчеи къечеи мехкашта юкъера юкъ кIоарглой. Нагахьа санна вайна цхьана пачхаьалкхенашта юкъера конфронтаци дIайоаккхалой, тIаккха общество хьахургья, лакхехьа аз йийца проблемаш а йолаш. Уж кхоачашйича сага хIама харжара дукхагIа таронаш хургья.

3. ЧIоагIа машар оттабича, сона эггара лоархIамера проблема хет хIама довзареи кхетадареи, планета тIа экологически равновеси лоаттаяра кIийлен тIа Iалам довзарга хьажара таронех.

Хенрик Сколимовски, Мичигански университета (США) профессор:

1. Сона хетачох, планета деррига адамаш кортамукъа а санна хилар вахара ерига формаш вIаши цаI шоллагIчох тийша хилар а кхетаделга да из. ХIаьта цо кхетадайт вайга вай дерригаш а тахан цхьан кема тIа хилар. ТIаккха дуккха йола ганзаш — сагал доаллаш хилар, бала тIаэттача гIайгIаяр, саг везавалар — хьалха а санна тIехьа хьатIахулача тIехьенашеи хургйолча обществаси лоархIаш хила деза.

Тахан вайна дукха кхерамеи унзареи хIамаш тIаэттад, бакъда тIехьа тIайоагIача хана цар метта хьаотта деза сага вахара хьашташа ма яккхара дола кхы а дикагIа позитивни дар.

2. ХьатIахулача бIаьшерех кхы а дукхагIа цхьана къахьегара кхы а хьаькъале, духовни ганзаш хьаярга дIадодар кIезигагIа хургдола бIаьшере хила еза. Бакъда цун дукха къувса дезаргда XIX-чен XX-чен бIаьшерей тIехьаленца. Нах вIаши къаьста болаш, цхьоал тIаэтта нах кIезигагIа бусаргхиларга дог доах. ХIанз вай тIехьтIехьа дукхагIа кхетаду Лаьтта воай юкъара цIа долга. Вселенни кIоаргагIа ме йовз вай дукхагIа кхетаду воаш цун дакъа, уникальни дакъа хилар.

3. Нагахьа санна вайна чIоагIа машар отталой, тIаккха вай тIехьенашка кхоачаргья вIалла ца хинна дукха хозленаш.

Сона хетачох, эггара лоархIамечеи тIехьатетта йиш йоацачеи проблемех цаI хинна дIаоттаргда сага психика хувцанза ярг ца хилар — сагах доалла эгоистическии агрессивнии мел дар машаре хIама а хинна дIаоттара, кхычарна долча гIулакха саго дIалургхилара хIама. ХIаьта дуне-м хьаькъалгара, вай «со» яхача уйлан цунца долча гIулакхагара дIа ма долалой.

Профессор Петер Книрж, Малхбузерча Берлинера Кортамукъа университет:

1. Iилма-технически прогрессо дунен тIара общественни продукти дуккхача мехкашкара вахара боарами лакхбарал совгIа кIезига йоаца проблемаш хьалхашка оттаергья адамашта.

Кердача технологешта могаргда долла хIама хIалакьхулача планета кхоачийтаргйола кхы а унзарагIара системаш хьае.

Граждански хьакъехьа Iилманеи техниканеи карагIдаьнараша сага лерттIача вахара кхерам тIаоттабергба. Хиш, фои лаьттеи бIехделга, юхаметтаоттаде йиш йоацаш Iалама рузкъаш дIаделга, хьунаш хIалакьхулга, яьссаленаш совъялар геттара чIоагIа даржаргда. ХIанз а довзанза дола кхерамаш шоашта чухь долаш да лаьттах цхьан оагIорахьара пайда эцара кхы юхаметтаоттае йиш йоацаш экологически системаш йохаяр, тIехь-тIехьа дукхагIа минеральни удобренеш, гербицидаши пестицидаши юкъейоалаяр, хиш бIехдар.

Маьршача гIулакхашта ядерни энергех пайда эцаш дизза тешаме хьал хулга закон а хинна дIаотта деза.

Цу дерригне а хьалха хинначул дукхагIа тIехьа тIайоагIача хана адамий ганзаш дукхагIа хувцара гIо дергда.

2. XXI бIаьшерен обществах йола тезисаш ювца хала да. Бакъда аз керттера лерхI нах машаре бахаргхилар, адамашта юкъера социальни башхалонаш дIаяргхилар.

3. Машара карагIдаьннар — из массанел тIехйола, кхоаненга бода никъ хьабелла проблема я. Дувцар вIаши кхетадареи вIаши новкъостал дареи новкъа цхьан ханна къаьстта шийи къаманий эгоизм дIаяккхара дош оттаргда тайп-тайпарча шии системана хьалхашка, яхилгах ма дий.

Лаьтта бахача сиха бебача наха кхетам балара чIоагIагIа дегIаенача техниках пайда эцар духьа ерига шийн изобретательность а интеллигентность а тIаяхийта езаргья саго.

Профессор Деян Павлов, хIанзарча социальни теорей Института (Болгари) директора заместитель:

1. 2,5 миллион шу хьалха Лаьтта хьаькъал дола дийна хIамаш хьахинначул тIехьагIа цар вахара кхерам тIалоаттабаьб духхьал Iалаигара доалача зуламаша. Цхьацца саг леш хиннав, адамаш-м массаза а долаш хьадаьхкад. ХIанз саго шийн кулгашца хьаьй адамий фу хоададе могаргдола продукт — ракетно-ядерни герз.

Лакхбеннаб тIема-техническии «логикеи» политикий логикеи зулмана вIашагIкхетара кхерам. Дийца варгвоаца доккха зулам даргдола гIулакхаш де тарлургда.

Сона хетачох, иштта я шоллагIа эзар шу кхоачалучеи кхоалагIа эзар шу долалучеи ханара «тIехглобальни» проблема. Цо хийцай адамий традиционни ганзаш. Цудухьа «тIехганз» лоархI вай вахарах, машарах, адамаш даха дисареи уж дегIаахареи наькъаш лех. Из хила йиш йолча оттаргда, нагахьа санна адамаш даха дусилгеи прогресси Iалашъергйола цхьана яь компромиссии бехктокхамеи решенеш тIанйе политикаш Iомалой.

2. БIогораьнна ядерно-космически милитаризм юхасоцае могаргдолча общества мара хургьяц кхоане.

Нагахьа санна машар лорабой, тIаккха XXI бIаьшере, сона хетачох, наха вIаши гIулакхаш леладара, саг шоллагIчох тийша хилара, вIаши хьожаш хилара бIаьшере а хинна дIаоттаргья. Адамий генена карагIдаьннараш вIаши довзийтара тIагIолла хургья ерига процесаш. Со теш хьаькъала, деген машинеи цхьоагIо хургхиларах, Iилма-технически рациональность а ше санна кхы йоаца адамий индивидуальность а хургхиларах.

3. Лаьтта чIоагIа машар оттабаро, адамашта тIера ядерни кхерам дIабаккхаро глобальни проблема — лаьттарчеи космическии Iаламцара вай вIаши долча гIулакхий гармонизаци кхоачашъергья. XXI бIаьшере дIадоладергда лаьттан юхерча сигален аренешка саг вахаховлга.

Лаьттарча наьха вахара практикана юкъейоалаергья космос, тIаккха цо шийн «чура космос» вай психика, творчество бух боаца интеллектуальни потенциал кердача тайпара кхетаярга вугаргва.

(АПН).

Ширдаьннача гIулакхашца—лира къовсам

Заманца тарлуш дац

Ширдаьнна гIулакхаш тха районе къаьстта дукха нийслу: Галашка, Серноводске, Карабулаке, Орджоникидзевская яхача станице.

Цхьаболча наха мотт законашца тарлуш доаца хIама ше дича, суде а ца кхоачийташ, моллаша, боккхийча наха дIадерзадергдолаш санна. Из бахьан долаш доккхий зенаш ду шоашта а гаргарча наха а.

Къаьстта дукха нийслу дукхагIа истий кхувлаш, безам боацаше а йодайийя йоI маьре югаш.

Масала, Орджоникидзевская яхача станице вах Ганиев Асхьаба Лом-Iаьла. Регистраци а еш, 1964 шера А. Х. Ганиева йоалайир цо. Советски законашка хьежжа из юта а ца юташ, кхыча тайпара аьлча, цунцара регистраци дIа а ца йоаккхаш, 1980 шера шоллагIа сесаг — Л. С. Мерджоева йоалайир цо. Шинна сесаго даь бераш а да, цхьа боахам а лелабу. Советски законагIа ца доагIа из ийрча гIулакх дарах суд йир цунна.

Троицкая яхача станице вахача Полонкоев ТIоха Японца 1957 шера регистраци а еш, Полонкоева П. Х. йигар. Цо даь ялх бер доллаше, 1967 шера Яндиева О. С. йоалайир цо. Цу шинна сесагаца ваьхар, 1986 шера шийна суд яллца цхьа боахам а лелабеш.

Орджоникидзевская станице ваьхача Тумгоев Хьусена Ахьмада 1985 шера шийн новкъосташца цхьана школе пионервожати йолаш болх бань Сайнароева М. Б. йодайир, из раьза йоаццаше. ТIаккха милице болхлоех лечкъаеш лелайир. ТIехьара а лаьцар зуламхо. Из зулам дарах цунна суд йир цхьан шераи ялх беттаи набахта чувалла.

Мехкарий шоашта дукхабезача кагийча нахага байдда маьре ухаш моттигаш нийслу. Цу тайпара саг йигачоа таIазар де, из бехктокхаме оза Iаьдалга дехаш хул йиIий гаргара нах, шоашка а ца хоатташ из маьре яхарах шоашта эхь хулаш санна а хеташ. Цу наха ха деза, ше раьза а йолаш саг йигача зIамсага бекхам бар духьа доацаш дар дувцараша РСФСР Уголовни кодексах шин шера набахта чувалла е цу юкъа халкъа гIишлошка болх байта суд е бокъо йолга.

Соахка март бетта Орджоникидзевская станице яхача Саутиева Мухтара Азас районни ОВД каьхат яздаь хиннад, шийн йиша Ф. Саутиева С. Балкоева низагIа йодаьй, аьнна, хIаьта Балкоевна советски законашка хьежжа таIазар дар, шийн йиша цIайоалаяр дехаш.

ДIатехкача гучадаьлар из ше раьза а йолаш маьре яхалга.

ХIаьта фу гIулакх да цун йиший, шийна цхьаккха а хIама ховш доаццаше а иштта заявлени е, гIулакх доацаш нах кхестабе. Бакъдар аьлча, цунна суд е йоагIар. Цхьабакъда, законаш ца ховш а духхьашха далийта гIалат а доландаь йитар. Бакъдолчун духтIавалара юрта Совета исполкоме а ца водаш, боккхий нах болча вахха хиннав цун да а.

Хьанга а мишта а шийн йоI маьре яхай ховшше а, шийга а ца оалаш яхар ца ловш, йоI юха яккха а, хIаьта из йигар бехктокхаме оза а дехаш района ОВД заявлени язъь хиннай Карабулаке яхача Я. М. Мургустовас.

Маьре йодача йоIах цун даьша урдув даккхарах суд яь моттиг хиннаяц тIеххьарча хана. Цхьабакъда, из даккхац, аьлча харц хургда. Даккха-м доакх, цхьабакъда, гучадаккха йиш йоацаш, къайлагIа чакхдоакх из гIулакх. Цунца цхьана, иззамо моттиг хоаелча советски законага хьежжа бехке бараш бехктокхаме а оз. Масала, 1982 шера Х. Л. Бехоева Р. Дайшиговга маьре яхача гучадаьлар йиIий даьша цунах 1700 сом ийцалга. Прокуратуро яьча искагIа из ахча пачхаьалкхенна пайдана хьадаьккхар.

Дина культех дола законодательство телхадеш а дукха моттигаш я районе. Юрташка вIашагIа беттaлуш ба тайп-тайпарча сектай мурдаш. Царна юкъе хьинаре дакъа лоацаш ба Галашкара Х. С. Гулиев, А. Ю. Арапханов, Красноектябрьское яхача юртара Э. А. Пидиев, Х. Э. Куркиев, М. Ю. Галаев, Серноводскера Х. Вагапов, М. Абубакаров. Белгалдаккха доагIа Вагапов Хасмагомед 25 шера набахта чуваьллалга. Суд яь набахта ваьллав М. Абубакаров а.

Ламаз дара а кхы тайпа бусалба обрядаш чакхъяхара а лаьрхIа цIа хьадийлад районе. Цхьабакъда, цу секташта юкъе боагIа нах ухаш бац цига. Законаш телха а деш, шоаш дер къайлагIа ду. Царна духьала бац бусалба обрядашта хьадийллача цIен кулгалхой а.

Бракахи дезалахи йола РСФСР кодекса 148 статьяга хьежжа, даьчул тIехьагIа бутт балалехьа регистраци е еза бера. ТIехьагIа хургдолчох уйла а ца еш, из деш дац дукхача даьшеи ноаношеи.

Ткъаь диъ шу даьначул тIехьагIа, 1985 шера мара регистраци янзар Красноектябрьское яхача юртарча Алиев Хасмохьмада даси наноси. Из бахьан долаш паспорт а доацаш Советски Эскаре гIулакх де ваха везаш хилар. ЦIавеначул тIехьагIа военни билетага хьежжа мара паспорт а даланзар. ХIаьта АлиевгIар дезале Хасмохьмад воацаш кхы а шийтта бер да.

1985 шерага кхаччалца метрикаш йоацаш лийлар Галашкара 1967 шера вах Галаев Бахьаудини 1969 шера ваь Арапханов Мухарбики, цар даьшеи ноаношеи ханнахьа регистраци яь ца хиларах. Цу кхоачамбоацарий керттера бахьан — законаш кхоачашделга халкъа депутатий юрта, станични Совета исполкомаша тоъал дIа ца дехар.

Бракахи дезалахи долча РСФСР кодекса граждански хьала актий регистраци яра инструкцега хьежжа, саг кхелхачул тIехьагIа кхо ди далалехьа из дIаваларах регистраци е еза. Цхьабакъда, из ца деш дукха моттигаш нийслу.

Валалехьа 120 сом пенси ийдаьд Серноводске ваьхача Алдамов Салмана. ХIаьта из 1985 шера июнь бетта кхелхав. Цунна регистраци ца яр бахьан долаш, шин бетта пенси шийна дита карагIдаьннад почтальона Дандаева Зарай.

Нестеровская яхача станице ваьха Богатырев Джабраьил кхелхав 1985 шера июнь бетта. Цун сесага Богатырева Мумината кхаь бетта маьра хьалхара пенси хьайидаьд. из кхелхалга къайла а дихьа. Цу тайпара кхы а дукха масалаш кхув ла йиш я.

Цу тайпара хIамаш нийслургдацар юрта Советий исполкомаша шоай декхараш дизза кхоачашдоре.

С. МАЛСАКОВ,
Сунженски района прокурора воккхагIвола гIонча, юстице зIамагIвола советник.

Демократически Афганистане къамаш бартадигара долча хIара дено из процесс кIоаргъяларах керда хоамаш ду. Маьршача вахарагахьа бовлаш латт дукха ха йоацаш правительства духьаларча тIема группашта юкъебоагIаш хинна эзараш афганцаш. Душманашца тIом болча хана моастагIчун пропаганда Iеха а баь Афганистанера дIабаха эзараш дезалаш юха цIаухаш латт.

СУРТА ТIА: къамаш бартадигара йола правительства политика хьаллоац пачхаьалкхеи шурий ферма къаьнагIволча болхлочо Кундуса.

Л. ПОРТЕРА сурт.
ТАСС Фотохроника.

Саги Ӏалами

ХИШ ЛОРАДЕ

Дукха зӀамига хиш да вай республике, къаьстта Шалински районе. Цхьабакъда, геттара бӀеха леладу уж. Царна чукхувс нувхаш, ядохимикаташ, кхо, кхыдар. Из бахьан долаш дукха хиш лекъад. Уж ӀодоагӀаш хинна моттигаш тӀа йоархаш а яьнна латт.

Курчалой юртарча сок йоакхкхача завода, «Курчалоевский» совхоза бехк болаш цу хьале кхача мегаш дар Гумс яха хий а. Промышленни отходаш, фермашкара нувхаш чукхувсаш бӀехдеш, гонахьа ядохимикатий, удобреней складаш яхка хӀаландеш хиннад из а. Цхьабакъда, «Курчалоевский» совхоза, сок йоакхкхача завода кулгалхоша, партийни органи з а ц е ш а шоашта яь критика ма йоагӀа кхета а яь, Гумс бӀехдергдоацаш гӀулакх дир. Цунна юхера дӀаьхар доахан леладу ахканара лагераш, минеральни удобренеш, ядохиминаташ лоаттаяра складаш. Гумса шинна оагӀорахьа гаьнаш еIар. ХӀанз цӀенлуш доагӀа из. Кхычахьара чкъаьрий чудаьхкад.

Лакхе дийцача боахамашкара масал ийцад «Джалка» совхоза кулгалхоша, партийни организаце а. Джалка-Басс яхача хин юхера дӀаьккхай шоллагӀа ферма. ЦӀенъяьй хин йистош.

Цунца цхьана, ӀодоагӀа зӀамига хиш бӀех ца делга республике Ӏалам лорадара мел лоархӀаме да хӀанз а кхетадеш бац Урус - Мартановски, Ачхой - Мартановски районашкара цхьабола кулгалхой, къаьстта а «Красноармейский», «Гехин с к и й », «Лермонтовский», «Урожайный» совхозий бараш.

Хий ца хилча вахар а хургдацар дунен тӀа. Сага унахцӀенонна из цӀена хилар къаьстта эшаш да. ХьалхаргагӀа из кхетаде дезаш бараш шеко а йоацаш здравоохранительни органий болхлой а бар. Цхьабакъда, халахете а из дац. Дукха больницаш, берий учреждениеш я республике йӀаьххача хана денз хиш бӀехдеш. ХӀаьта цар чукхувса отходаш, доагӀаш долча хишца кхача кийчбе, мала из нийдеча наха, чкъаьрашта, хи чу лелача кхыча дийнача хӀамашта къаьстта а кхераме я. Масала, Гудермессера керттера больница йола ах бӀаь шу хургда. ХӀара дийнахьа 60 кубически метр бӀеха хӀамаш чутувс цигара Белка яхача хи чу. Из бахьан долаш нормагӀа литраца 0,5 миллиграмм мара хила йиш йоаца аммоне азот 7,6-зза дукхагӀа я хи чу.

Цу больнице Ӏов бӀеха хӀамаш городерча канализационни системе чукхувсаргйолаш гӀулакх дергдолаш 1982 шера ноябре республика хьалкъа тӀахьожама комитето, тӀаккха соахка январе санэпидстанце соцамаш тӀаийцадар. Уж кхоачашдара хӀанз а йоакхо яц республика Минздраво а Гудермессерча больница керттерча лоро Н. А. Гоородинскайс а.

ВорхӀ шера йир Шелковской районера керттера больница. ТӀеххьара а цигара отходаш цӀенъю сооруженеш болх беш йоаццаше, эксплуатаце хьанийцар. Из бахьан долаш дийнахьен буси 100 кубически метр бӀеха хиш, отходаш хьун юкъе дӀаахийтарах Ӏалама хозача моттиге бӀеха ушал хиннай.

«Чишки» яхача берий туберкулезни санаторера бӀеха хиш а отходаш а Чанти-Аргун яхача хи чу кхувс, гонахьа бахача наха кхача кийчбара, малара хий цу чура ма ийдой...

Грознерча кхоалагӀча больнице наха дарба деча ялх отделенера бӀеха хӀамаш Нефтянка яхача хих кхет. Долха хиш бӀехду Советски, Веденски, Назрановски районий больницаша а.

Из деррига дика хов республика унахцӀено лораяра министерстве. ДӀадахача шера бархӀазза цу хьакъехьа хоам баьб цунга Терски бассейнови управлене. Цхьабакъда, гӀулакх тоадара деш хӀама ца хиларал совгӀа, де лерхӀар фуд аьнна а хоам баьбац цигара.

И. СИНЯТКИН,
Терски бассейнови управлене гидрохимлабораторе начальник.

Уж дешаш дагаух «Березка» яхача Паччахьалкхен академически хореографически ансамбла халхара композицешка хьожача хана. Ансамбла цӀи еннача «Березка» яхача халхарца хьаелл цар укх шовзткъа шера шоай концертни программа (сурта тӀа).

Дукха ха йоаццаш ансамбла керда программа хьекхар. Хьалхара дакъа оттадаьд из ансамбль вӀашагӀъеллача Социалистически Къахьегама Турпала, СССР халкъа артистка Надеждина Надеждай произведенех. Ансамбла художественни кулгалхочо Кольцова Мирас бeзамца лорaю цӀи хезача Советски хореографа искусство.

ШоллагӀдола дакъа бархӀ хореографически композицех оттадаьд. Шоай чулоацамга диллача халхараш белгала сюжеташ а йолаш минни-спектаклаш я. Хореографически композицей керттера тема — эрсий кхалсаг, цун йиица яргӀоаца хозал хоастаяр. Из хьагу «Балалайка» яхача лирически халхаре «Раздольная» яхача плясовой, «Кружевница» яхача хороводе, цигара халхарий догамаш калейдоскопе санна цӀаккха кхоачалургдоацаш а, юха дулургдоацаш а санна хет.

П. НОСОВА сурт.
ТАСС Фотохроника.

УнахцӀенон служба

БРОНХИАЛЬНИ АСТМА ДӀАДОАККХ ТӀЕХА САДАХАРО

Оаш кӀирандийнахьа соалозаш-лыжаш хехкача хана е аьхки отпуск форда йисте йоаккхача хана кӀоарга са даха сих ма ле, хӀана аьлча из цкъаза организмана новкъа хила мег. Са кӀоарга ца дахар дарбане да — масала, Ӏилманхой Ӏомабеннаб цу методаца бронхиальни астма долча наха дарба де.

АПН корреспондента даьча хаттараштa жоп лу СССР медицински Ӏилмай Академе СибарегӀарча отделене клинически экспериментальни медицина Института Ӏилман секретара Владимир Давиденкос.

— Дувцал тхона из тамашийна метод мичара яьна я а цо дарба миштa ду а?

30 шу совгӀа хьалха Новосибирскерча цхьан клинике болх беш хиннача лоро Константин Бутейкос цхьа хӀама зийр: астма приступ йолаелча унахочо каст-каста кӀоарген ца а доахаш са доахе, приступ дӀайоалар. Шийна гучадаьнна хӀама дикка Ӏома а даь, массехк шу далале кӀоарга доаца са доахийташ наха дарба де Ӏомавелар Бутейко. Массехк официальни апробаци хинначул тӀехьагӀа СССР-а унахцӀено лораяра Министерствас могайир из метод, Бутейкона 1983 шера ший приоритет а йолаш 1962 шера 29 январера авторски свидетельство делар.

Лоаца аьлча цу метода маӀан иштта да. Юххьанца унахо Ӏомалу кер, че, диафрагма мельялийтарца кӀоарга доацаш са даха. Укхаза лоархӀаме да кӀоарга са дахар юхаоза лоӀам болаш саг хилар, хӀана аьлча кӀоарга доацаш са доахача хана цунна фо ца тоъандаь. Шиъ-биъ бетта кӀоарга доацаш са даьхача, пациент вӀалла шийна низ бе а ца безаш иштта са даха Ӏомалу: цун хьахул условни рефлекс — фо чуозаши арадайташи йоаккха ха йӀаьхлу.

ХӀанз иштта са дахара наькъаца цамогаш бола дукха нах берзабаьб, царна юкъе бераш а долаш. Мехка цхьайолча городашка ба специалисташа кулгал а деш кӀоарга доаца са даха Ӏомабеш бола нах.

— Сенца дашха доагӀа кӀоарга доацаш са дахарца дарба делга?

— Укхаза укх тайпара диста мегаргда из. Вайна ховш ма дарра, вай дахача цӀагӀа керда фо чудайта деза, бакъда, кори ниӀи дийлла мух балийта мегаргбац. Иштта боалийтача мха тара да кӀоарга са доахилга: организмо доагӀачул дукхагӀа фо чулоац, из бахьан долаш цӀеццара дукха арайоал углекислота. ХӀаьта гемогипокарба яхар цатоъаш хиларах хул бронхиальни астма, хронически бронхит, стенокарди, гипертони яха лазараш хьахиларах дола керттера цхьа бахьан.

— ЦӀеца углекислота цатоъаш хиларах уж лазараш миштa хьахул?

— Ӏилма кӀийлен тӀа эмпирически соцадаьд гемогипокарби яхачо дукха лазараш хьоадеш хилар. Бакъда, хӀанз укх сахьата из доашхаш хӀама дац.

ХӀаьта а цхьа гипотеза-м я: углекислота цӀий лела пхьаьнаш чӀоагӀа шердеш йола вещество хиларах тарра цо бронхаши пхьаьнаши готтду, организм чӀоагӀа спазма тӀа юг, цу хӀамаца шоай аргӀана юхаувз дегага, хьаьга, кхыча органашка кхача деза кислород. Из бахьан долаш унахо кхы а кӀоаргагӀа са даха волалу, организмацара кхы а дукхагӀа углекислота арайоал, тӀаккха сага садукъ.

ЦӀаьхха а хьалха доаккх аз из деррига а хӀанзарчоа гипотеза мара ца хиларах. Из метод техкача тхона — Ӏилманхошта хьалхашка латтар керттера цхьа декхар да: цудухьа организмана углекислотас еш йола воздействи яшхар. Бакъда, дарба деш волча лора хетачогӀа башха лоархӀаме дац цу механизмо болх миштa бу хар. КӀоарга доацаш са дахарца аттача доаккхалу унахошта тӀаотта Ӏазап, хӀаьта цхьаболча моттигашка-м уж лечар кӀалхара а боах.

— КӀоарга доацаш садахарца сага унахцӀено лорaяра бола пайда бийцар Ӏа. ДуккхачабӀаьшерашка дахаш адамашта ца ховш хиннад-теш из?

— ХӀана хиннад из? Масала, хьаэцал йога, индийски система. Оаха оттаеча методаи цуннен юкъе духхьалара бувзам ба. Со се а йога фуй ховш ва, ше ма ярра. ДӀадахача шера индийски антарктически станце Ӏа доаккхача дакъа лоацаш хилар со. Цига са коллега волча станце лоро Ӏомайир сона европейцашта кӀезига йовзаш йола кундалине-йога чӀоагӀа пайдане приемаш. Индел арахьа шерра йовзаш йолча, кӀоаргга са дахара кӀийлен тӀарча хатха-йогал эргаш кундалине-йога упражненеша тӀеха са даха Ӏомаву.

Бакъда, кундалине-йога пранаямах (пордох) хӀанзарча городерча вахара хьалашка пайда эца дикка хала да. ХӀаьта тха метод я транспорте, балха тӀа, цӀагӀа йоалае мегаргйолаш. Из гаьна аттагӀа а я.

— Ший унахцӀено тоаяра хӀара саго пайда эцаргболаш уж упражненеш яшха йиш хургьяцар-теш?

— Новкъа хете а, йиш яц. Кундалине-йогас хьалххе а дӀахайт цо саг эггара лакхагӀча лакхаленаш тӀа ваккха а хӀаьта иштта ахка вахийта а тарлургхилар. Тха методах нийса дарба де ца харах организмана доккха зе даьнна моттигаш я. Хьона ховш ма хиллара, организме совлен углекислота хилча а из ца теача а цхьатарра кхераме да. Цун ший оптимум, норма я, бакъда, хӀара сага ший я из. УнахцӀена болча наьха из мел я ха йиш яц тха гемогипокарбе действе механизм ца а йовзаш. Цул совгӀа хӀанз а ховш дац тӀеха са доахаш йӀаьхха ха яьккхача цох тӀехьагӀа хьа фу хургда.

Уж деррига дешаш тахкара из метод шерра ца йоаржаеш, къаьстта аьлча бахача наьха унахцӀено лораяра а лазарий профилактикана а юкъе ца йоалаеш юхаувзалу тхо.

Дукха га дезий цох пайда эцарга хьежаш? Хетачох дукха га дезац. Дукха ха йоаццаш СССР-а медицински Ӏилмай Академе СибарегӀен отделене президиумо баьча соцамагӀа хьаяй лоӀаме садоахилга нийсдара метод Ӏомаярен юкъейоалаярен хьакъехьара институташта юкъера отдел. Цунна юкъе бахаб тха института, терапе Института, физиологеи са дахара патологеи Института, Ӏилманхой цу отдела кулгалхо со ва. Оаха Ӏомаю кхийнараша а иштта бераша а тӀеха са дахарах хулаш йола воздействи, хӀанзле а СССР-а унахцӀено лораяра Министерства оттаяьи чӀоагӀъяьи я бронхиальни астма долча бераштa дарба дара методически рекомендацеш. Тохкаш я иштта дарба дара кхыйола патологеш а, хронически пневмони, пехкий эмфизема, эшемически лазар. Йолаш я гипертоне юххьанцара форма гучаяьннача дарба дара кайоалла опыт.

Бакъда, садоахилга нийсдар бахача наьха унахцӀено тоаяра хьакъехьарча дукхачарех цхьа гӀулакх мара дац, хӀана аьлча кхыдола дарбаш де ма дезий. Иштта дола декхар оттадаьд унахцӀено лораяра хьалхашка КПСС XXVII съездо.

Медикаментозни йоацача терапе еррисоюзни центр хьае лерхӀ. Цунна юкъе пайда эцаш хургья тха опыт а.

Татьяна ПАВЛЮК.
(АПН).

РЕСПУБЛИКА ЭКРАНАШ ТӀА

«САРМАКА БАЬ ГО»

Узбекски режиссер Файзиев Латиф вайна дика вовз «Приключения Али-Бабы и сорока разбойников», «Безамах йола легенда», «Ганга тӀа сатассар», яха советско-индийский, «Улугбека седкъа», «Даьхен гӀулакх деш», «Дошо тха», «Сомадалар» яхача цо оттадаьча фильмаех.

«Сармака баь го» яха керда фильм Л. Файзиева даьккхад Никарагуа кинематографисташца цхьана. Из фантастика элементаш йола политически детектив да. Цига дувц метеорологически герз де оарцагӀдаьннача гӀозарашта духьалбаьннача прогрессивни низех лаьца. Из деррига хул дагалаьцача, шоай кортамукъале бахьан гӀетта революци яьча цхьан Латински Америка мехка. Бокхха низ духьалбоал нахага из паргӀато ца хилийта, паргӀато, кортамукъале езаш мел бола прогрессивни нах боабеш.

Цхьан йоккха йоацача городе болх беш вола советски Ӏилманхо - метеоролог Грибов вов мичахьа ваьннав ца ховш. Цун ученика - синоптика Ходжаев СаӀида дегабуам бу из хӀана нийсденнад... Цу кинокартине керттера роль ловзаеш вола Пирмухамедов Алишер профессиональни артист вац, из — Ташкентерча вычислительни центра программист ва. Эггара хьалха из вайна вайзар «Юхайоалае Ани» яхаш хиннача фильме цо ловзаяьча ролах. Цига дакъа лоацаш ба кхыбола цӀи хеза бола артисташ а. Мартинсоне Мирдза, Филозов Альберт, Ульфсак Лембит, кхыбараш.

«ВАЙ АРГӀА Я, БЕРАШ»

Иштта цӀи тиллай гуржий кинодеятелаша шоай кердача фильмах.

...Советски Эскаре гӀулакх де вахар, Даьхе лораяр — из кагийча наьха бехктокхаме а сийдолаш а гӀулакх да. Из ха тӀаэттача мишта кхоачашдергда Ӏа хьай декхар?..

Из фильм даьккхад режиссера а актера а Цуладзе Баадура. Георге роль ловзаеш ва Тбилисерча театральни института студент Чхенидзе Заза. Кинора цун дебют я из сурт-сибат.

«СА ДЕХКА МАЙРА САГ»

Американски кинематографисташа даьккхача укх фильмо бокъонца волча сага кхелах — цӀихеза вовзаш волча американски спортсменах индейцах — итт километр гаьна водаш 1964 шера Токио хиннача Олимпиаде чемпиона цӀи яьккхача Милеза Биллех дувц...

Фильмера керттера роль ловзаеш ва советски зрителашта дика вовзаш вола артист Бенсон Робби.

В. КОВАЛЕВА.

«СОНА ЭГГАРА ДУКХАГӀВЕЗА КЛОУН»

Московски кинематографисташа оттадаь е кинокартина циркерча артистий вахар дувцаш йола мелодрама я. Цун сценари язъяьй Михалков Никитаси Адабашьян Александреи, массехк шу хьалхагӀа «Къонал» яхача журнала тӀа арадаьнна хиннача из цӀи йолча Ливанов Василе повестах.

Сенах лаьца дувц цо? Къоначa, говзача клоуна Синицын Сергеяс чӀоагӀду шийна детдомера кӀаьнк воалаве. Бакъда, ший ванас ца юташ, Сергея сесаг цу гӀулакха духьала яьле, доззал декъа йоккхача хана командировке йода.

Бакъда, ше чӀоагӀдаьр Сергеяс кхоачашду. Детдомера цо хьаэц. Ӏалаьмате цу гӀулакхах гӀадваха вола кӀаьнк Ваня.

Деррига а дика дӀанийсденнадар. Цхьабакъда, цӀаьхха цамогаш хул Ваня. Реанимаце дӀавуг из.

Керттера роль ловзаеш ва Москверча Ермолова цӀерагӀча театра къона артист Меньшиков Олег. Цунца цхьана цига тайп-тайпара суртсибаташ кхоллаш ба актераш Ильин Владимир, Битюкова Ольга, Догилева Татьяна, Стриженов Олег, кхыбараш.

Спорта хоамаш

СПАРТАКИАДА

ДӀахойода «Буревестник» ший лоӀамеча спортивни общества областной совета пхийтталагӀа спартакиада. Спорта пхе тайпа яхьаш чакхъяьнначул тӀехьагӀа хьалха ба мехкдаьтта института викалаш. ШоллагӀча моттиге ба Л. Н. Толстоя цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университета спортсменаш, кхоалагӀа — ЧИГПИ физкультурникаш.

ДЗЮДО

Свердловске чакхъяьннай «Буревестник» ДСО Российски совета дзюдох йола яхьаш.

Цига дакъа лаьцар вай мехкахочо СССР спорта мастера Магомадов Заьлмахас. Финале мара ца эшаш чакхваьннача цо дото медаль яьккхар.

«ВАЙНАХ» — ЧЕМПИОН

Чакхъяьннай Ӏан ханара футболах йола Нохч-ГӀалгӀайчен чемпионат. Финале вӀашагӀкхийтар Аргунера «Вайнахи» «Машиностроители» («Красный молот» завод).

Хьалхара тайм счет 2:1 йолаш аргунцаша толам боаккхаш чакхъяьлар. ШоллагӀча тайме кхы кхо бургац чутехар «Вайнаха» футболисташа «Машиностроитела» наӀарашка, шоай наӀарашка цхьаккха чуялийтанзар.

Туризма болх тоабара...

Самардийнахьа «Грозный» яхача тургостинице туризманеи экскурсештеи йолча Нохч - ГӀалгӀай областной совето дӀайихьар шоай аргӀанара конференци. «1986 шера даьчун итогехи 1987 шера де дезачо хьалхашка оттадеш дола декхараши» яха доклад йир туризмеи экскурсейи Нохч - ГӀалгӀай областной совета председатела К. Мусаева.

Пренешка къамаьлаш дир «Турист» яхача автобаза водитела В. Чабанина, туристийи экскурсейи Грозненски городской совета председатела Г. Масловас, «Грозный» яхача тургостиница директора заместитела К. Атарбиева, туризма а экскурсей а Нохч - ГӀалгӀай республикански федераце председатела, Грознерча химико - технологически техникума хьехархочо Р. Мизяра, туризма а экскурсей а Гудермеса районни совета экскурсовода Н. Яковчукас, Сунженски районни совета методиста П. Петровас, «Беной» яхача турбаза воккхагӀволча инструктора А. Абдулазимова.

ДӀахо йодача хана болх кхы а дикагӀа тоабараи кхоачамбоацараш дӀадахараи хетабаь соцам тӀаийцар конференце доакъашхоша.

Из вӀашагӀкхетар чакхдоалаш туризма а экскурсей а советашка болх беча дикагӀболча къахьегамхошта, активисташта сийлен грамоташ елар, Нохч-ГӀалгӀайчен дикагӀйолча туристически моттигех лаьца слайдаш гойтар.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ

БИБЛИОТЕКАРИЙ ВӀАШАГӀКХЕТАР

Дахача шера даьчохи вӀаштӀехь ца доалаш дисачохи лаьца итогаш еш вӀашагӀкхетар хилар Надтеречни районерча библиотекарий. ДӀа-хьа тела цӀе вымпел а луш, хьалхара моттиг Горагорск яхача поселкерча № 2 йолча филиалага кхаьчар, шоллагӀа моттиг Мекен-Юртарча библиотека яьккхар, хӀаьта кхоалагӀъяр — «Минеральный» совхоза филиало. Во болх баьбац Братскерча, Бено-Юртарча, Лакхерча Наурерча, Гвардейскерча, Надтеречнерча, Зебар - Юртарча библиотекаша а.

Цу вӀашагӀкхетаре дикагӀбараш хоастабаь ца Ӏеш, дийцар хьалхашка латтача проблемех а. Иштта районни центральни библиотечни система методисташа дийцар юрта боахама специалистацца библиотекараша малагӀа болх баьб, миштa вӀашагӀтоха а лорае а йоагӀа книжни фонд, миштa лелабе беза атеистически кхетам балара болх, кхыдолчох.

ХӀанз культурни а общественни а вахар районе дикка дегӀаденад, эггара хьалха из дувзаденна да районерча культурно - спортивни комплексаша шоай болх тоабаь хиларца. Къаьстта дика бу из болх Горагорскерча а Надтеречнерча а КСК-аша. Цу балха хьинаре дакъа лоац библиотекаша а. Цар пропаганда ю эргалонаш яра йолча парте политикана, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенешта. Шерра дакъа лоац цар шо-шоай лоӀамагӀа йолча клубашка. Иштта хьинаре болх бу библиотекаша къахьегамхошта атеистически, интернациональни, патриотически кхетам луш йола мероприятеш кийчъеш а чакхйоахаш а.

М. ТУТАЕВА.

ИНДИЙСКИ ӀИЛМАНХОЙ КНИЖКА МОСКВЕ АРАДАЬННАД

Москве СССР Ӏилмай Академе востоковедене Институте «ДӀа ца кхетара болам. Проблемаши перспективаши» яха книжка арадаларца ювзаенна торжественни церемони хилар. «Дунен халкъашта юкъера отношенеш» яхача издательствос арахийцача книжкана юкъеяхай Инде цӀи хезача деятелий, Ӏилманхой - поли т о л о г и й статьяш.

Москве арадаьнна из книжка индийски авторашеи Советски «Дунен халкъашта юкъера отношенеш» яхача издательстваси вӀаши леладу гӀулакхаш дегӀакхувлача баьккха хьалхара гӀа ба.

— Книжка арадаккхара опыто хьахьекхар, Инде Ӏилманхоштеи Советски издательствоштеи юкъерча бувзамий шерра перспектива хилар, иштта цар шинна оагӀонна пайда луш хилар а, — аьлар, церемоне къамаьл деш СССР-рча Инде Республика посола Т. Н. Каула, книжка авторех цхьанне. — Тхо кийча да дӀахо йодача хана а уж тайпа вӀаши леладу гӀулакхаш дегӀакхувла, иштта тешаш да, вай мехкашкара Ӏилма дегӀакхувлача, Ӏилманхоштеи общественни деятелаштеи юкъера дӀа-хьа кхетара боарам лакхлуш санна, вай халкъашта юкъера лакхлуча цо гӀо дергхиларах.

— Кердача книжка советски Ӏилманхой, иштта шерача общественноста чӀоагӀагӀа теркам тӀаоз, хӀана аьлча, дӀа ца кхетара болама цӀи хеза лидер йолча мехка — Инде политологий коллектива яздаь хиларах аьнна, белгалдаьккхар, ший выступлене СССР Ӏилмай Академе востоковедени Института директора заместитела Г. Ф. Кима. — Сборника юкъеяхача статьяшка кӀоаргга анализ яьй хӀанзарча хана блокех дӀа ца кхетара болама духьале еча проблемашта, дунен халкъашта юкъера отношенеш дегӀакхувлача цо еча влияне источникашта.

Сергей ОГИРЯ.
(АПН).

«ДАГРЫБПРОМ» ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕ ФЛОТА ЧКЪАЬРИЙ ЛУВЦАЧЕИ ТРАНСПОРТНИИ КЕМАШ ТӀА БОЛХ БЕ ХЬЕХ

судоводителаш, кемай механикаш (1, 2, 3 разрядаш), кемай электромеханикаш, рефмеханикаш, механикаш-наладчикаш, радиостанцей начальникаш (йоагтӀаш йола лакхерен юкъерен образовани яраш), кемай механикаш (400 э, л, с.), котельне машинисташ, чкъаьрийхьоара установкай машинисташ, электрикаш, рефмотористаш, мотористаш (йоагтӀаш йола курсаш а яьха свидетельстваш дараш), квалифицированни повараш (маӀа нахи кхалнахи), матросаш - камбузникаш (кхалнах), матросаш.

Балха дӀаэц 18 шерал кӀезигагӀа ха йоацараш. Объединене поликлиникерча медкомиссе чакхбоал плавсостава болхлой.

Балха дӀанийцараштa спецбарзкъаш лу, дийнахьа кхоза мах боацаш даа хӀама тел, ваха моттиг лу, кемаш тӀа прописка ю (дезал боацаш).

Квартира лу аргӀа хьатӀакхачарга хьежжа городе Махачкале.

Морякашта салаӀара санаторий - профилакторий, «Маяк» яха салаӀара зона я Каспийски форда йисте, моряка межрейсови ЦӀа да города юккъе.

Чкъаьрий лувцара моттиг Каспийски форд ба, лувцаш дараш килька да. ХӀара рейс 20—30 денгара шин беттага кхаччалца. Алапи сдельно - премиальни да, мутӀарерча болхлоша юкъера лаьрхӀача 180—200 сом эц бетта, командирски составо — 250—300 сом. Кемаш тӀа цхьан шера болх баьраш, нагахьа санна цар безам хуле, объединене бохийт СССР чкъаьрий боахама Министерства дешара заведенешка, Астрахански Махачкалинский дешара курсовой комбинаташка.

Объединене кемаш тӀа балха ваха безам болчо хьаийта еза автобиографи, диплома е свидетельства кош, къахьегама книжка тӀара выписка, тӀеххьара болх баьчара характеристика.

ДӀахора бакъдараш ховргда укх адресах:

1. 367025, г. Махачкала, 26, Бакински комиссарий улица, 1, ок «Дагрыбпром», т-наш; 92-4-74, 92-4-55.
2. г. Махачкала, Левиневски ул, 8.

Нах балха оттабара йола г. Махачкалера бюро.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Ӏуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Пхьагалг». Художественни фильм.
9.25 — «Кердадараш».
17.00, 19.25 — «Кердадараш».
17.10 — «Рождение комбайна». Телевизионни документальни фильма премьера.
17.40 — «...Ялхайтта шу даьнен бокххагӀен».
18.25 — «Наькъашка хатараш ца хилийтар». Малараш меларах доалача зенах документальни фильм.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
18.55 — «Вай беш».
19.30 — Концертни студе Останкино РСФСР заслуженни хьехархочунца С. Н. Лысенковайца вӀашагӀкхетар.
21.00 — «Ха».
21.40 — СССР халкъа артиста Ю. Григоровича творчески деятельноста 40 шу дизара хетаяь сайре. Перерыв йолча хана (22.40) — «Тахан дунен тӀа». Йистедаьлча — шахматни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.15 — «Даьчох хоам ба...», «Абанана машинашъераш болча». Телевизионни документальни фильмай премьера.
8.35, 9.35 — Юкъара биологи. 10-гӀа класс.
9.05 — Испански мотт. Ӏомабу 2-гӀа шу. 5-гӀа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта.
10.35, 11.40 — Дезала вахара этикеи психологии. 9гӀа класс.
11.05 — «Шахматни школа».
11.15 — Отряд шуга хьежаш я.
12.10 — Ӏалам Ӏомадар. 4-гӀа класс.
12.30 — Физика. 8-гӀа класс.
13.00 — «Странный брак». Телевизионни художественни фильма премьера. 3, 4-гӀа сереш.
14.25 — «Кердадараш».

СИЙЛАХЬЧА ОКТЯБРА ЮБИЛЕЙГА ВЕДЕНСКИ РАЙОНА ДИ.

17.50 — Документальни фильм.
18.00 — «Нохч-ГӀалгӀайчен ди».
18.20 — «Эргалоний наькъагӀа».
18.40 — Депутатий гӀулакхаш.
19.15 — «...ТӀаккха толам а хургба».
19.25 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. ШоллагӀа Еррисоюзни.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Диплом хьаэца бокъо».
20.45 — «Халкъа ашараш».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Странный брак». Телевизионни художественни фильма премьера. 4-гӀа сери.
23.00 — «Кердадараш».

20 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.00 — Ӏуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Художественни фильм.
9.10 — «Дунеи кагирхойи».
10.10 — «Кердадараш».
17.00, 20.05 — «Кердадараш».
17.10 — С. Михалкова турпалаш экрана тӀа. «Хьамсара кӀаьнк».
18.30 — Укх деной почта. ДӀахьор — В. П. Бекетов.
18.55, 23.10 — «Тахан дунен тӀа».
19.05 — Пресс-клуб.
20.10 — Фильм-концерта премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — Экрана тӀа духхьашха. «Танго нашего детства». Художественни фильм.
23.25 — «Вай заманхой музыка». Импровизацех.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара гимнастика.
8.15 — «Преми хьан эцаргья». Документальни фильма премьера.
8.35, 9.45 — Истори. 4-гӀа класс.
9.05 — Английски мотт. Ӏомабу 1-гӀа шу. 21-гӀа передача.
10.15 — «ВӀашагӀкхета моттиг ювца йиш яц». Ӏилмадовзийтара фильм.
10.35, 11.40 — Географи. 5-гӀа класс. Хаоттам. Цун хувцамий бахьанаш.
11.05 — «Наьна школа».
12.10 — «Странный брак». Телевизионни художественни фильм. 4-гӀа сери.
13.30 — «Кердадараш».
17.30 — «Девятый вал». Телефильм.
18.00 — Фильм-реклама.
18.05 — «Телезу» (нохчий меттала).
18.20 — Патриоташ - интернационалисташ «кхебу» (гӀалгӀай меттала).
18.45 — «Нохч-ГӀалгӀайчен ди».
19.05 — «Тебе одной плету венок...». Фильм.
19.25 — «Атеист» (гӀалгӀай меттала).
19.50 — Ӏилма — производствана. «Интенсивни технологи — хьувкъам лакхбараникъ».
20.20 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Ӏалама доттагӀий клуб».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Шоана хетар».
22.35 — «Кердадараш».

РАДИО

19 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — Реклама.
8.40 — 9.00 — ДоттагӀий оазаш.
11.15 — Бокихийчарна берех лаьца! «Наькъаши бераши». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гӀолла».
11.50 — 12.00 — Реклама.
15.15 — 15.30 — «Патриот» (гӀалгӀай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «На воронежских просторах». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Юртара вахар» (гӀалгӀай меттала).
18.40 — «Атеист». Радиожурнал (нохчий меттала).

20 МАРТ

18.55 — 19.00 — Реклама.
6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — «Ӏилма — производствана».
8.45 — 9.00 — Ӏилма - практически конференцега «Сийлахь Октябри Нохч - ГӀалгӀайчене хинна хувцамаши». «Юртара хувцамаш».
11.15 — 12.00 — «Говзала дукха бесаш» яхача циклацара передача.
15.15 — Литературни Нохч-ГӀалгӀайче (нохчий меттала).
15.40 — 15.45 — Реклама.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «ДоттагӀий оазаш».
17.31 — «ЦӀе сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Юртара вахар».
18.40 — 19.00 — «Хьона, Даьке, салтечун дог» (ГӀалгӀай меттала).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-86; 247-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем—2-85-64; 2-85-04; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ00106. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1139.